

Згідно форми № Н – 9,02
(затвердженої наказом
МОН молодь спорту України
від 29 березня 2012 року №384)

Міністерство освіти та науки України
Дніпровський державний аграрно-економічний університет
Факультет обліку і фінансів
Кафедра обліку, оподаткування та
управління фінансово-економічною безпекою

ДОПУСТИТИ ДО ЗАХИСТУ:
завідувач кафедри,
д. держ. упр., професор
_____ **І. П. Приходько**
«__» _____ 202_р.

ДИПЛОМНА РОБОТА

УДОСКОНАЛЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ТА УПРАВЛІННЯ СИСТЕМИ
ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

Виконала: студентка освітньо-професійної
програми «Управління фінансово-
економічною безпекою» за спеціальністю
073 «Менеджмент» галузі знань
07 «Управління та адміністрування»
другого (магістерського) рівня вищої
освіти
Кісіль В.В.

Керівник к.е.н, доцент. Атамас О.П.

ДНІПРОВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНО-ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Факультет обліку та фінансів
Кафедра обліку, оподаткування та управління фінансово-економічною безпекою
Освітній ступінь магістр
Освітньо-професійна програма «Управління фінансово-економічною безпекою»
Спеціальність 073 «Менеджмент»

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри _____

«__» _____ 20__ р.

ЗАВДАННЯ

на дипломну роботу студенту

Кісіль Вікторії Володимирівни

1.Тема дипломної роботи «Удосконалення організації та управління системи фінансово-економічної безпеки підприємства»

Керівник роботи Атамас Олександр Петрович, к.е.н, доцент
Затверджені наказом ДДАЕУ від «__» _____ 2022 р. №__

2. Строк подання студентом роботи – лютого 2023 року.

3. Вихідні дані до роботи : реєстри синтетичного, аналітичного обліку та фінансова звітність ДГ «Асканійське».

4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розкрити).

1. Теоретичний зміст управління економічною безпекою підприємства.
 2. Стан системи фінансово-економічної безпеки підприємства.
 3. Шляхи удосконалення управління економічною безпекою ДГ «Асканійське».
- Висновки і пропозиції.

5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язков креслень).

- 1.Трактування поняття «фінансово-економічна безпека».
2. Завдання фінансово-економічної безпеки підприємства.
- 3.Основні етапи процесу формування фінансово-економічної безпеки підприємства.
4. Складові фінансово-економічної системи підприємства.
5. Показники боргової безпеки підприємства.
6. Показники бюджетної безпеки підприємства.
7. Показники фінансової безпеки страхування діяльності підприємства.
8. Ризики фінансової діяльності підприємства.
9. Графік динаміки показників фондівдачі та середньорічної вартості необоротних активів ДГ «Асканійське».
10. Діаграма зміни показників ефективності використання трудових ресурсів.
- 11.Діаграма показників рентабельності діяльності ДГ «Асканійське».
12. Діаграма показників активів та зобов'язань ДГ «Асканійське».
13. Діаграма питомої ваги показників фінансового стану у загальному інтегрованому показнику.
14. Діаграма інтегрального показника фінансово-

економічної безпеки ДГ «Асканійське». 15. Схема формування системи фінансово-економічної безпеки підприємства. 16. Організаційна структура служби безпеки підприємства. 17. Об'єкти захисту. 18. Організаційна структура системи фінансово-економічної безпеки підприємства. 19. Загальна схема моделі управління фінансово-економічною безпекою підприємства. 20. Перелік інтегрованих показників для розрахунку рівня фінансово-економічної безпеки підприємства. 21. Методичний підхід оцінки фінансового ризику суб'єктів господарювання.

6. Консультація розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв

7. Дата видачі завдання _____

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів дипломної роботи	Терміни виконавця етапів роботи	Примітка
1	Теоретичні основи управління економічною безпекою підприємства		
2	Стан системи фінансово-економічної безпеки підприємства		
3	Шляхи удосконалення управління економічною безпекою		
4	Висновки і пропозиції		
5	Оформлення дипломної роботи		

Студент _____

Кісіль В.В.

Керівник роботи _____

Атамас О.П.

ЗМІСТ

РЕФЕРАТ	5
ВСТУП	6
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНИЙ ЗМІСТ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЮ БЕЗПЕКОЮ ПІДПРИЄМСТВА	10
1.1. Економічна сутність поняття «фінансово-економічна безпека підприємства»	10
1.2. Складові фінансово-економічної безпеки підприємства	17
1.3. Загрози фінансово-економічній безпеці підприємства	21
Висновки до першого розділу	23
РОЗДІЛ 2. СТАН СИСТЕМИ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ДГ «Асканійське»	25
2.1. Фінансово-економічна характеристика діяльності підприємства	25
2.2. Характеристика організації роботи служби економічної безпеки підприємства та оцінка її стану за окремими складовими	34
2.3. Методичне забезпечення дослідження організаційних аспектів та стану організації фінансово-економічної безпеки на ДГ «Асканійське»	42
Висновки до другого розділу	45
РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЮ БЕЗПЕКОЮ ПІДПРИЄМСТВА	48
3.1. Напрями покращення забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємства	48
3.2. Забезпечення ефективного управління кадровою безпекою, як фактору що забезпечує фінансово-економічну безпеку ДГ «Асканійське»	53
3.3. Удосконалення управління фінансово-економічною безпекою підприємства	56
Висновки до третього розділу	59
ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ	62
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	66
ДОДАТКИ	72

РЕФЕРАТ

Тема «Удосконалення організації та управління системи фінансово-економічної безпеки підприємства»

Дипломна робота: 65 ст. основного тексту, 12 табл., 21 рис., 9 додатків, 58 літературних джерел.

Об'єктом дослідження є процес управління системою фінансово-економічної безпеки підприємства.

Метою роботи є дослідження теоретичних та практичних аспектів функціонування системи фінансово-економічної безпеки на підприємстві та розробка напрямів її оптимізації та удосконалення.

Методи дослідження. Теоретичною та методологічною основою дослідження є діалектичний метод наукового пізнання економічних явищ і процесів. При вирішенні визначених у дипломній роботі завдань використано такі методи детального вивчення об'єкта дослідження: монографічний; метод аналізу і синтезу; порівняльний метод, абстрактно-логічний, економіко-статистичний та інші.

Узагальнено теоретичні основи управління системою фінансово-економічної безпеки підприємства. Здійснено аналіз фінансово-економічного стану підприємства. Надано характеристику організації роботи служби економічної безпеки підприємства та оцінено її стан за основними складовими. Визначено стратегічні пріоритети та механізми забезпечення фінансово-економічної безпеки на підприємстві.

Результати впроваджені в діяльність дослідного господарства «Асканійське».

Ключові слова

ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА, СТРАТЕГІЯ УПРАВЛІННЯ, МЕХАНІЗМ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ.

Keywords

FINANCIAL AND ECONOMIC SAFETY, STRATEGY OF MANAGEMENT, MECHANISM OF PROVIDING.

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Сучасні умови господарювання обумовлюють необхідність зміни стратегії розвитку підприємства. Будь-яке підприємство в сучасних реаліях потребує такої трансформації системи управління, яка дозволить реалізувати програму економічного розвитку, підвищити рівень фінансово-економічної безпеки підприємства. Фінансово-економічна безпека є одним з головних питань підприємства для ведення стабільної економічної діяльності.

Проте, невирішеність проблем у цій сфері не дозволяє забезпечити відповідний рівень фінансового захисту і розвитку, і тим самим ускладнює здійснення ефективної реструктуризації економіки. Тому актуальним напрямком сталого функціонування українських підприємств є ефективне управління їх фінансовою безпекою. Саме тому обрана тема дипломної роботи є актуальною та важливою як для конкретного підприємства, так і для економіки країни в цілому.

Дослідженню управлінням фінансовою безпекою підприємства, її впливами, складовими, розвитком та вдосконаленням присвячено чимало наукових праць, серед яких роботи Барановського О.І., Геєць В.М., Горячевою К.С., Євдокімов Ф.І., Загородній А.Г., Клименко Т.В., Кузенко Т.Б., Марченко О.М., Мойсеєнко І.П., Папехіна Р.С., Реверчук Н.І., Якубович З.В., та ін.

По мірі накопичення знань і досвіду стала формуватися позиція, згідно з якою інструментарій забезпечення економічної безпеки і підприємства повинен починатися не з діагностики його фінансового стану та проведення комплексу превентивних заходів щодо недопущення неспроможності, а з вибору місії, визначення цілей, формування та підтримки на належному рівні стратегічного потенціалу, який здатний на протязі тривалого періоду забезпечувати конкурентну перевагу підприємства, як на внутрішньому, так і

на зовнішньому ринках. Це зумовлює потребу в розробці інструментарію обґрунтованого вибору стратегії безпечного розвитку бізнесу.

Мета і завдання дослідження. Метою дипломної роботи магістра є дослідження теоретичних та практичних аспектів функціонування системи фінансово-економічної безпеки на підприємстві та розробка напрямів її оптимізації та удосконалення.

Відповідно до поставленої мети в роботі були визначені наступні завдання:

- узагальнити теоретичні основи управління системою фінансово-економічної безпеки підприємства;
- дослідити існуючу класифікацію загроз фінансово-економічній безпеці підприємства;
- надати фінансово-економічну характеристику підприємства;
- дослідити стан обліково-аналітичного забезпечення системи фінансово-економічної безпеки ;
- визначити стратегічні пріоритети та механізми забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємства.

Об'єктом дослідження є процес управління системою фінансово-економічної безпеки підприємства.

Предмет дослідження - теоретичні та практичні умови формування фінансово-економічної безпеки підприємства, оцінка її стану та шляхи покращення.

Методи дослідження. Теоретичною та методологічною основою дослідження є діалектичний метод наукового пізнання економічних явищ і процесів. При вирішенні визначених у дипломній роботі завдань використано такі методи детального вивчення об'єкта дослідження: економіко-статистичний, метод аналізу і синтезу, порівняльний метод, абстрактно-логічний та інші.

Інформаційною базою дипломної роботи стали законодавчі та нормативно-правові акти, звітні дані досліджуваного підприємства, а також

підручники, монографічні дослідження і статті вітчизняних і зарубіжних авторів. Дослідження охоплює період з 2017 року по 2021 рік.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в розробці стратегічних пріоритетів та механізму забезпечення фінансово-економічної безпеки. Наукову новизну дипломного дослідження визначають такі основні положення:

удосконалено:

- методику діагностики оцінки стану фінансово-економічної безпеки на підприємстві, яка заснована на розрахунку інтегрального показника, що складається з врахуванням таких складових: індикатори фінансової стійкості, ліквідності, ділової активності, рентабельності продажу та оборотності активів та дозволяє здійснити вибір ефективної стратегії розвитку підприємства.

набули подальшого розвитку:

- стратегії підприємства, які враховують протиріччя між прибутковістю, рівнем існуючого та можливого ризику та стійкістю, серед яких виділено: активну, консервативну, інтроспективну, ортогональну, пасивну, виживання;

- механізм забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємства, який являє собою схему дій, пов'язаних з нейтралізацією внутрішніх і зовнішніх загроз здійснення підприємницької діяльності

Апробація одержаних результатів. Основні теоретичні положення і практичні результати дипломного дослідження доповідались та обговорювались на XIII Міжнародній науково-практичній інтернет-конференції «Забезпечення сталого розвитку аграрного сектору економіки: проблеми, пріоритети, перспективи», (м. Дніпро, 27-28 жовтня 2022 р.).

Публікації. За результатами дослідження опубліковано 2 статті на тему «АНАЛІЗ ІНДИКАТОРІВ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ КРАЇНИ У 2022 РОЦІ» та «Шляхи вдосконалення системи менеджменту підприємства» загальним обсягом 4 стор., у збірнику до XIII Міжнародної науково-практичної

інтернет-конференції.

Дипломна робота складається з вступу, трьох розділів, висновків та пропозицій, додатків, списку використаних джерел 58 найменувань, містить 12 таблиць, 21 рисунок , 9 додатків. Основний зміст дипломної роботи викладено на 65 сторінках друкованого тексту.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНИЙ ЗМІСТ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЮ БЕЗПЕКОЮ ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Економічна сутність поняття «фінансово-економічна безпека підприємства»

Стабільний розвиток будь-якого підприємства залежить від захищеності впливу зовнішніх та внутрішніх чинників. Наслідки глобальних економічних криз, нестабільності цін на споживані ресурси, мінливість чинного законодавства і безліч інших негативних факторів негативно впливають на фінансовий стан і можуть при відсутності на підприємстві розроблених захисних заходів привести до незворотних наслідків, і навіть до банкрутства.

Термін «фінансово-економічна безпека підприємства» складний і багатогранний. Багато авторів розглядали фінансову безпеку як елемент економічної безпеки підприємства, а також як комплекс антикризових заходів, які дозволяють забезпечити захист фінансових інтересів підприємства в процесі його розвитку.

Практика останніх років свідчить, що ймовірність погіршення поточного фінансового стану підприємства, наслідком якого стало виникнення кризи або банкрутства підприємства, було викликано відсутністю розробленої ефективної системи управління фінансово-економічною безпекою.

Розглянемо сутність і особливості поняття «фінансово-економічна безпека».

В енциклопедії поняття «економічна безпека» та «фінансова безпека» ототожнюються: «економічна безпека або фінансова безпека - це стан будь-якого господарюючого суб'єкта, що характеризується наявністю стабільного доходу та інших ресурсів, які дозволяють підтримати рівень життя на поточний момент і в доступному для огляду майбутньому» [11].

На думку І.А. Бланка «...фінансова безпека підприємства являє собою кількісно і якісно детермінований рівень його фінансового стану, що забезпечує стабільну захищеність його пріоритетних збалансованих фінансових інтересів від ідентифікованих реальних і потенційних загроз зовнішнього і внутрішнього характеру, параметри якого визначаються на основі його фінансової філософії і створюють необхідні передумови фінансової підтримки його стійкого зростання в поточному і перспективному періоді» [9].

Папехін Р.С. визначає «фінансову безпеку підприємства» як «...комплексне поняття, що відображає такий стан фінансів, при якому підприємство здатне стабільно розвиватися, зберігаючи свою фінансову безпеку в умовах додаткового ризику» [46].

Натомість, Сорокіна О.М. вважає, що «...фінансова безпека підприємства - це захист від можливих фінансових витрат і запобігання банкрутству підприємства, досягнення найбільш ефективного використання корпоративних ресурсів. Саме вона є провідною й вирішальною, оскільки в ринкових умовах господарювання фінанси є двигуном будь-якої економічної системи» [68]. Такої ж точки зору щодо визначення фінансової економічної безпеки дотримується також Мойсеєнко І.П., який визначає її як «...досягнення найбільш ефективного використання корпоративних ресурсів» [41].

Мунтіян В.І. розглядає «фінансову безпеку підприємства як стан найбільш ефективного використання корпоративних ресурсів підприємства, виражений в кращих значеннях фінансових показників прибутковості і рентабельності діяльності, якості управління, використання основних і оборотних коштів підприємства, структури його капіталу, норми дивідендних виплат по цінних паперах підприємства, а також курсової вартості його цінних паперів як синтетичного індикатора поточного фінансово-господарського стану підприємства і перспектив його технологічного і фінансового розвитку» [42].

Однак, Кириченко О.А., Кудря І.В. визначають «фінансову безпеку підприємства як фінансове становище і фінансову стабільність, яку здатні забезпечити підприємству нормальний ефективний розвиток його діяльності» [25].

Натомість, Горячева К. С. дає таке визначення: «фінансова безпека - це такий фінансовий стан, що характеризується: по-перше, збалансованістю і якістю сукупності фінансових інструментів, технологій і послуг, що використовуються підприємством; по-друге, стійкістю до зовнішніх і внутрішніх загроз; по-третє, здатністю фінансової системи підприємства забезпечувати реалізацію його фінансових інтересів, цілей і завдань достатнім обсягом фінансових ресурсів; по-четверте, забезпечувати розвиток всієї фінансової системи» [11].

Дане визначення фінансової безпеки орієнтоване на мікрорівень. Якщо розглядати макро- і мезорівень, то фінансова безпека буде пов'язана із забезпеченням стійкості фінансової системи держави та її суб'єктів, а також створенням умов для формування і використання фінансових ресурсів з метою стимулювання економічного розвитку соціально-економічної системи.

На наш погляд, саме прийнятне визначення поняття «фінансова безпека» дає Козаченко Г.В. : «...фінансова безпека - це основна частина економічної безпеки, заснована на незалежності, ефективності та конкурентоспроможності фінансово-кредитної системи, що відповідає основній системі критеріїв і показників її стану, що характеризують збалансованість фінансів економічних суб'єктів, наявність необхідних фінансових ресурсів для протистояння внутрішнім і зовнішнім загрозам» [24].

Досліджуючи поняття «фінансово-економічна безпека» слід виділити його головні особливості (рис.1.1).

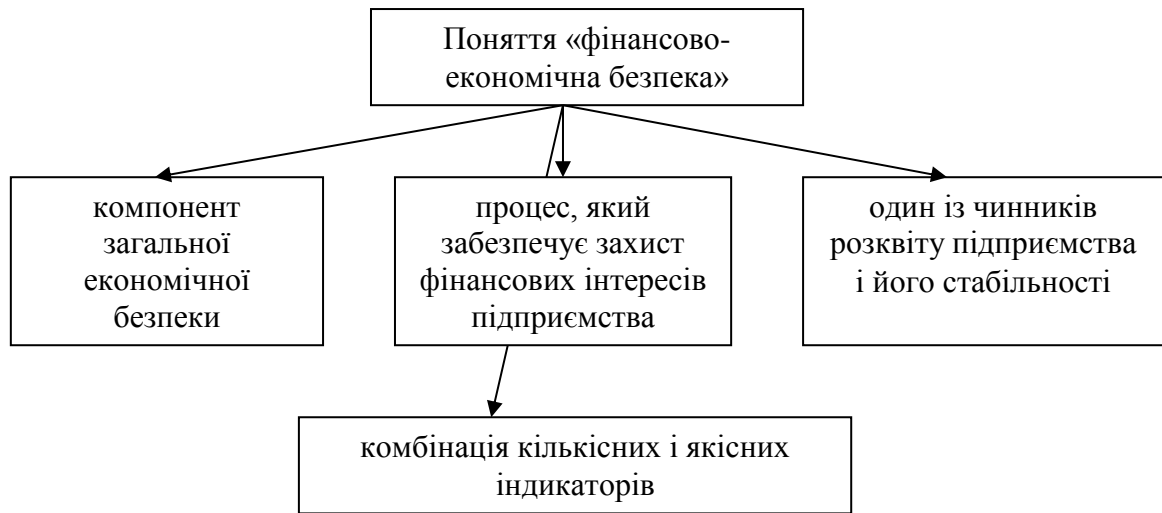

Рис.1.1. Трактуювання поняття «фінансово-економічна безпека»

Узагальнюючи погляди різних вчених, пропонується наступне трактування «фінансово-економічної безпеки підприємства». «Фінансово-економічна безпека діяльності підприємства» - це певний фінансово-економічний стан, що характеризується його здатністю і можливістю протистояти існуючим та можливим загрозам його погіршення.

Основна мета фінансово-економічної безпеки підприємства - це забезпечення його тривалого і максимально ефективного розвитку на даний момент, так і на перспективу.

В цілому, можна спираючись на думку Ареф'євої О. В. та Бурцева В. В. визначити «функціональні цілі фінансово-економічної безпеки підприємства:

- забезпечення високої фінансової ефективності, стійкості та незалежності підприємства;
- забезпечення технологічної незалежності та досягнення високої конкурентоспроможності його технічного потенціалу;
- висока ефективність менеджменту, оптимальність і ефективність його організаційної структури;
- високий рівень кваліфікації персоналу і його інтелектуального потенціалу;

- якісна правова захищеність усіх аспектів діяльності підприємства;
- забезпечення захисту інформаційного поля, комерційної таємниці і досягнення необхідного рівня інформаційного забезпечення роботи всіх підрозділів;
- забезпечення безпеки персоналу підприємства, його капіталу і майна, комерційних інтересів» [5, 30].

Основні завдання забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємства відображені на рис. 1.2.

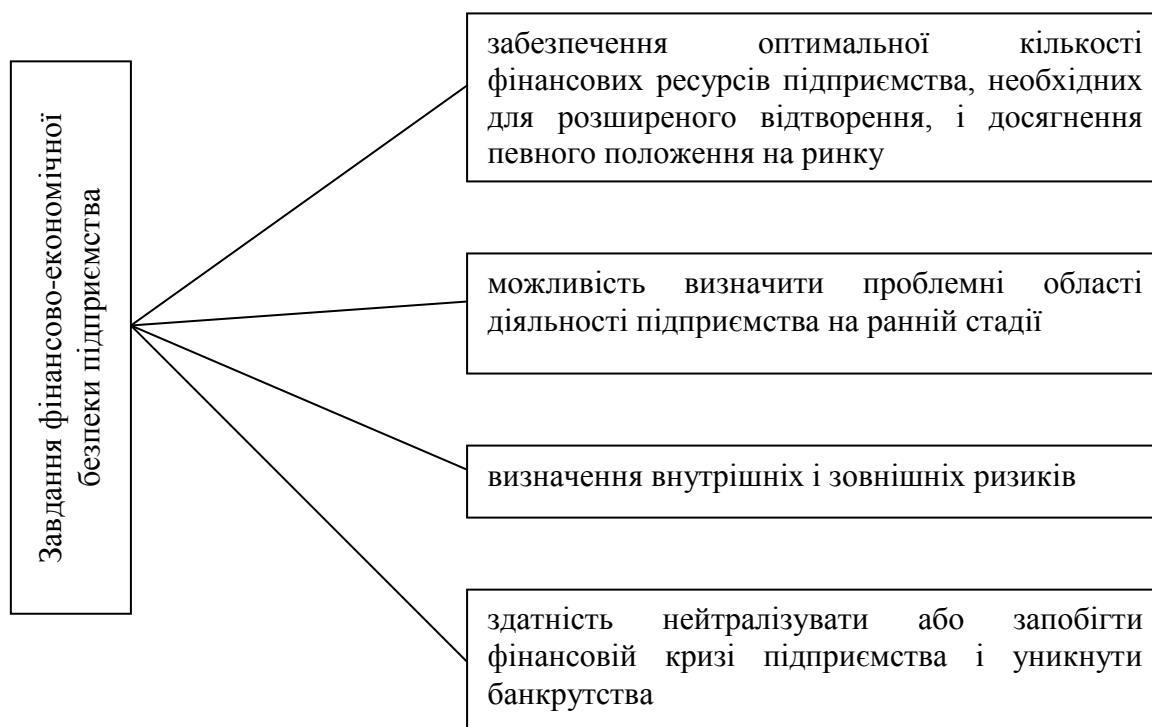

Рис. 1.2. Завдання фінансово-економічної безпеки підприємства

«Розгляд фінансово-економічної безпеки підприємства як процесу, що забезпечує захист фінансових інтересів підприємства необхідно починати з визначення того, що відноситься до фінансових інтересів підприємства, а саме:

- збільшення добробуту підприємства;
- фінансова стабільність підприємства;
- високий рівень інвестиційної діяльності та ефективність інвестицій;
- ефективна нейтралізація фінансових ризиків;

- швидке подолання фінансової кризи», так вважають Ареф'єва О.В. та Вітлінський В.В. [4, 38].

Коливання окремих параметрів системи фінансово-економічної безпеки підприємства підтримують необхідний рівень з захисту фінансових інтересів. На різних етапах розвитку «система фінансово-економічної безпеки підприємства» може змінитися і підвищити рівень стабільності.

Таким чином, головне завдання «системи фінансово-економічної безпеки підприємства» полягає в тому, щоб створити необхідні попередні фінансові умови для стабільного зростання підприємства в поточний і майбутній періоди.

Крім того, варто відзначити взаємозалежність понять «фінансова стійкість» і «фінансова безпека» підприємства.

Фінансова стійкість - це необхідна, але недостатня умова фінансово-економічної безпеки підприємства.

Однак більшість вчених схиляється до думки, що «фінансово-економічна безпека підприємства» може бути представлена як певний механізм, який гарантує стабільність фінансової системи підприємства за допомогою захисних фінансових інструментів і альтернативно забезпечує її ефективність шляхом раціонального використання фінансових ресурсів.

Процес організації фінансово-економічної безпеки підприємства, що включає реалізацію функціональних складових для запобігання можливим загрозам, складається з декількох етапів (рис. 1.3).

Рис. 1.3. Основні етапи процесу формування фінансово-економічної безпеки підприємства

В умовах військового стану, економічної нестабільності, впливу різних факторів мікро- і макросередовища, що впливають на діяльність підприємства, оцінка його фінансово-економічної безпеки дозволить зменшити можливі загрози і підвищити ступінь захищеності.

Отже, основною умовою забезпечення сприятливого та безпечного фінансового стану підприємства є його здатність протистояти загрозам. Рівень фінансово-економічної безпеки підприємства буде залежати від того, наскільки ефективно його керівництво здатні завчасно виявити можливі загрози і уникнути їх, нейтралізувати шкоду від їх впливу.

1.2. Складові фінансово-економічної безпеки підприємства

Проблеми забезпечення безпеки підприємств отримали останнім часом надзвичайної гостроти, що пов'язано з ростом нестабільності, збільшенням числа загроз соціально-економічного розвитку сільськогосподарських підприємств, які як і інші зіткнулися з необхідністю принципово нових підходів до забезпечення своєї безпеки. Особливе значення має «фінансово-економічна безпека», яка включає такі складові, як забезпечення надійності діяльності, підтримка соціальної рівноваги на підприємстві, захист від екологічних катастроф, забезпечення інформаційної незалежності та іншими.

Фінансово-економічна безпека традиційно розглядається як найважливіша якісна характеристика економічної системи, яка визначає її здатність забезпечувати реалізацію цілей діяльності підприємств [6, 58].

Фінансово-економічну безпеку будь-якого підприємства визначають такі чинники:

- рівень фінансової незалежності підприємства від фінансової допомоги сторонніх фінансових установ;
- зовнішня і внутрішня фінансово-кредитна політика підприємства;
- рівень законодавчого забезпечення функціонування фінансової сфери [15, 70].

Система фінансово-економічної безпеки підприємства включає в себе підсистеми наведені на рисунку 1.4.

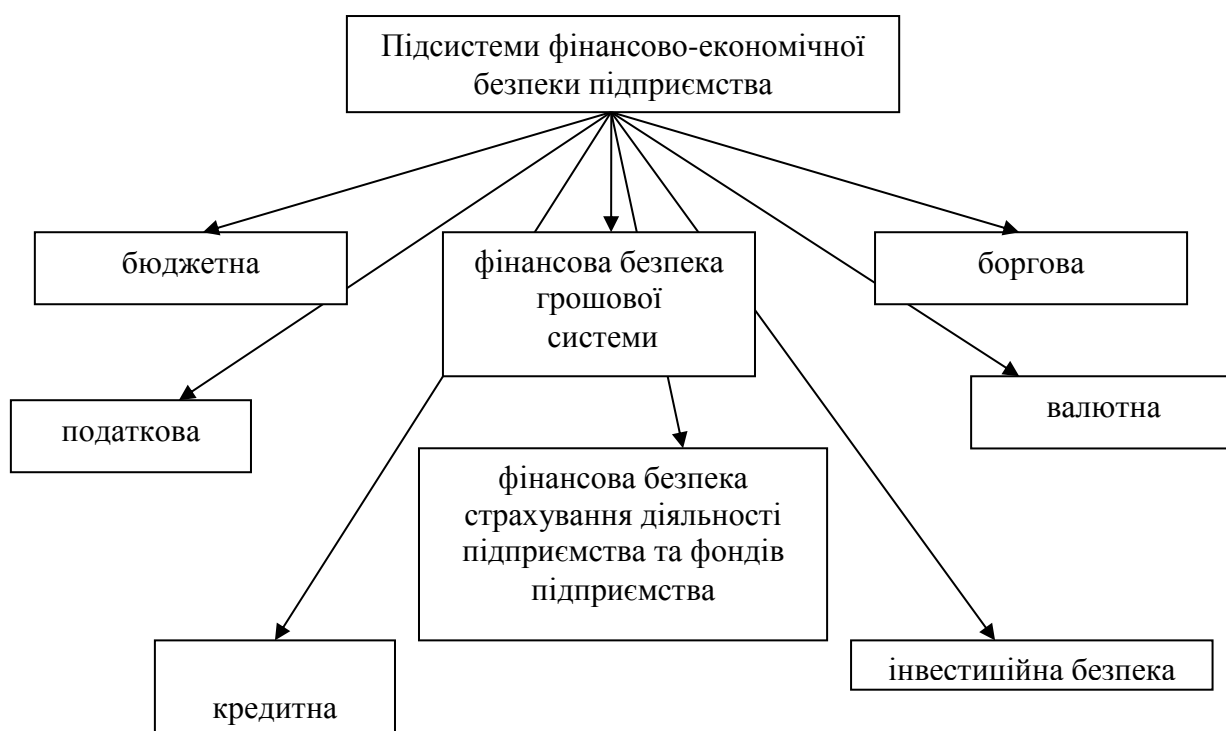

Рис. 1.4. Складові фінансово-економічної системи підприємства

Розглянемо деякі з цих складових докладніше.

Бюджетна безпека – це стан платоспроможність підприємства з врахуванням співвідношення доходу і витрат та ефективності використання коштів [18]. Показники бюджетної безпеки наведено на рисунку 1.5.

Згідно Васильців Т.Г. та Лоханової Н. «податкова безпека - стан, при якому забезпечується оптимально необхідний у відповідності до вимог обсяг податкових зобов'язань. При цьому повинен оптимізуватися рівень оподаткування. Показниками податкової безпеки - ефективність податкової політики підприємства, яка може оптимально об'єднати фіскальні інтереси як держави, так і підприємства» [9, 49].

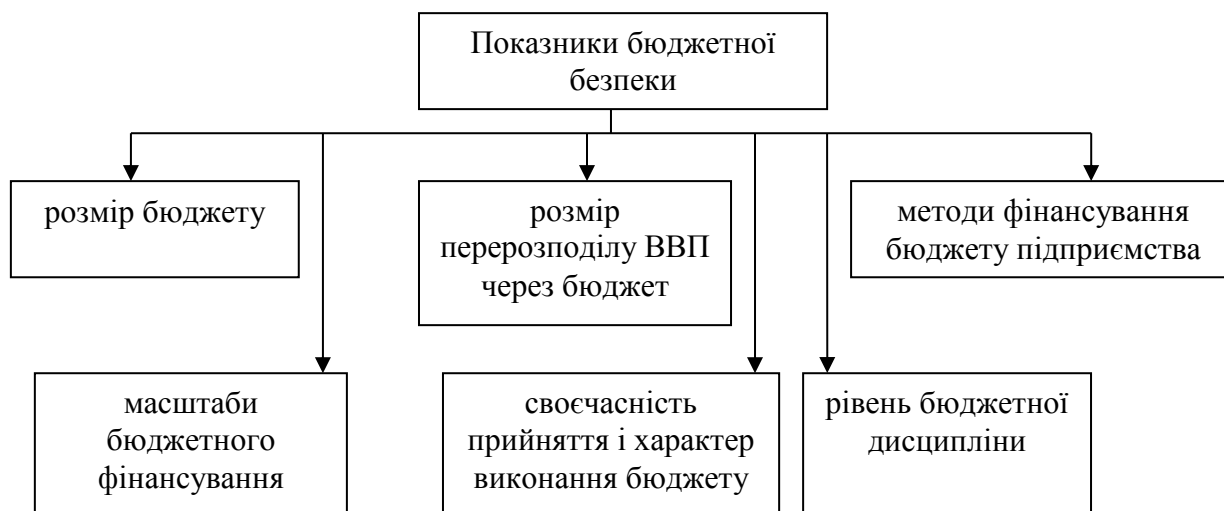

Рис. 1.5. Показники бюджетної безпеки підприємства

Боргова заборгованість підприємства – певний рівень внутрішньої і зовнішньої заборгованості з урахуванням вартості витрат на її обслуговування та ефективності використання внутрішніх і зовнішніх запозичень і оптимального співвідношення між ними, який буде достатнім для вирішення соціально-економічних проблем. Показники боргової заборгованості підприємства наведено на рисунку 1.6.

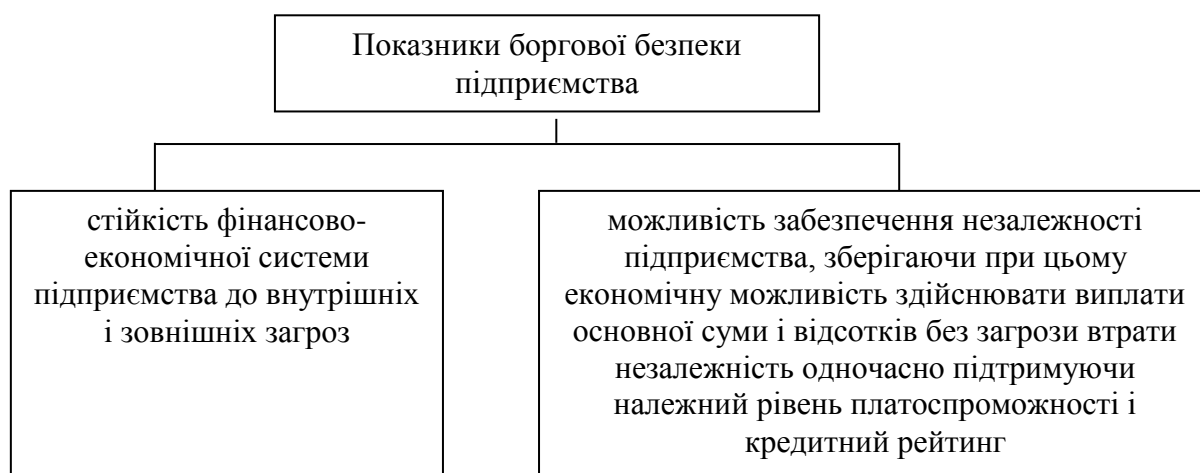

Рис. 1.6. Показники боргової безпеки підприємства

Розглянемо схематично класифікацію показників фінансової безпеки страхування діяльності підприємства, яка наведена на рисунку 1.7.

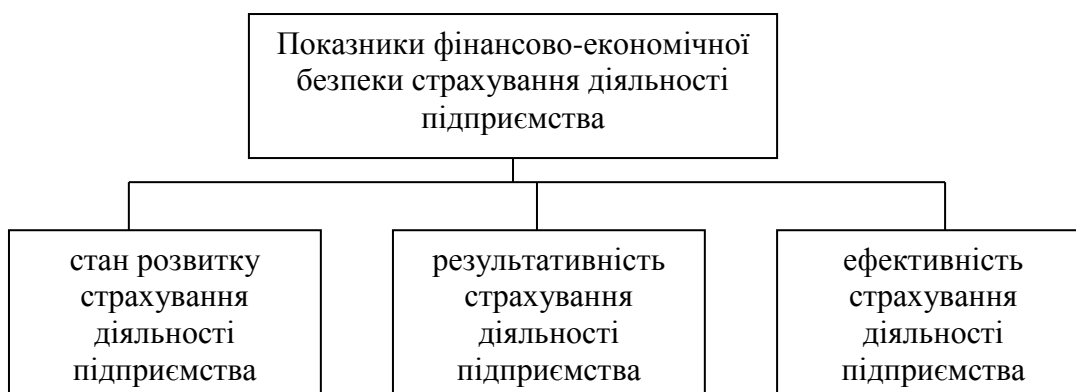

Рис. 1.7. Показники фінансової безпеки страхування діяльності підприємства

Таким чином, «фінансово-економічна безпека» – це стан фінансових інститутів, при якому забезпечується гарантований захист економічних інтересів, фінансової системи та взаємовідносин на підприємстві в цілому.

До основних напрямків фінансово-економічної безпеки належать:

- підвищення ефективності фінансової системи. Здійснюється шляхом підтримання доходів і витрат підприємства;
- протистояння інфляційним процесам;
- створення єдиної основи, що регулюватиме фінансові взаємовідносини і фінансову систему в цілому.

Отже, в зв'язку з мінливістю економіки та в умовах існуючої кризи постає витання про впровадженні заходів з захисту інтересів підприємства включаючи забезпечення фінансово-економічної системи підприємства.

1.3. Загрози фінансово-економічній безпеці підприємства

Діяльність підприємства завжди пов'язана з появою великої кількості загроз, які можуть викликати фінансову ненадійність. Наприклад, збиток в

результаті недобросовісних дій конкурентів та невиконання зобов'язань, а також військових дій, кризових явищ в економіці, стихійних лих та форс-мажорів.

Виділяють дві основні причини, які призводять до появи фінансової нестійкості підприємства, а отже, і зниження її фінансово-економічної безпеки:

- стратегічні помилки в організації ділової активності;
- помилки у впровадженні управління підприємством [52].

В цілому, під фінансовим ризиком підприємства розуміється ймовірність виникнення несприятливих фінансових наслідків у ситуації невизначеності умов здійснення його фінансової діяльності.

На сучасному етапі до числа основних видів фінансових ризиків підприємства можна віднести ризики наведені на рисунку 1.8.

Ризик неплатоспроможності підприємства характеризується зниженням рівня ліквідності оборотних активів, цей вид ризику також відноситься до найбільш небезпечних.

«Кредитний ризик має місце у фінансовій діяльності підприємства при наданні їм товарного (комерційного) або споживчого кредиту покупцям», так стверджує Шлемко В.Т. з чим ми повністю згодні [57] .

Також фінансові ризики підприємства можна класифікувати за джерелами виникнення на зовнішній і внутрішній.

На думку Горячевої К.С. «зовнішній (ринковий) ризик виникає при зміні окремих стадій економічного циклу, зміні кон'юнктури фінансового ринку і в ряді інших аналогічних випадків, на які підприємство в процесі своєї діяльності вплинути не може [11].

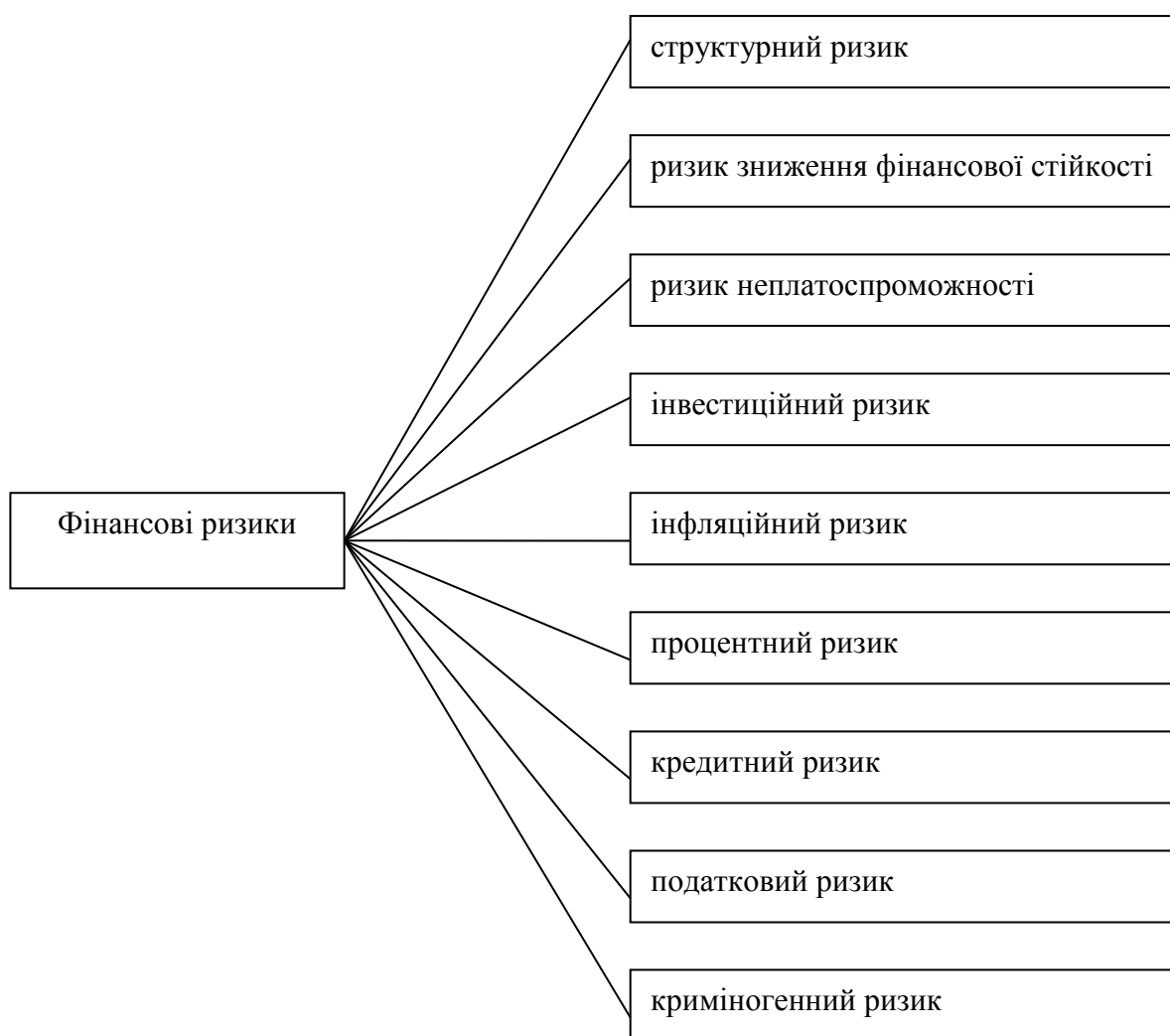

Рис. 1.8. Ризики фінансової діяльності підприємства

За рівнем фінансових втрат ризики поділяються на допустимий, критичний і катастрофічний.

Визначимо одне із загрози для діяльності підприємства - недобросовісна конкуренція інших господарюючих суб'єктів.

Так, Васильців Т.Г. та Мойсеєнко І.П. відносять до «недобросовісної конкуренції»:

- порушення прав конкурентів на власність (несанкціоноване відтворення продукції конкурента, розкриття секретів торгівлі і виробництва конкурента, промислове шпигунство);

- підрив репутації конкурента (поширення неправдивих відомостей, що дискредитують підприємство, продукцію, торгову діяльність конкурента;

порівняльна, шахрайська реклама);

- дезорганізація виробництва конкурентів шляхом зманювання і підкупу їхніх робочих і службовців для заволодіння секретами торгівлі і виробництва» [9, 54].

Погоджуємось з Трухан О.Л., що «концепцією ефективної управлінської системи фінансово-економічної безпеки передбачається:

- організація оперативного виявлення економічних загроз в системі управління підприємством;
- розробка заходів по усуненню виявлених економічних загроз;
- забезпечення подальшого контролю попередження і корекції економічних загроз» [54].

Економічна доцільність системи обумовлюється трьома факторами: попередженням фінансових витрат на етапі діагностики, їх усуненням в зв'язку з уже наявними економічними загрозами (усунення потенційного негативного впливу загроз), і раціоналізацією управління фінансово-економічною безпекою.

Отже, на діяльність підприємства впливають численні фактори. Тому необхідно визначати загрози та «критичні ризики» для підприємства, які можуть значно порушити його фінансове становище і призвести до банкрутства.

Висновки до першого розділу:

1. Фінансово-економічна безпека визначається двома складовими частинами: фінансової та економічної. Фінансова частина безпеки пов'язана з процесами формування, розподілу, перерозподілу і використання фінансових ресурсів. Економічна частина безпеки пов'язана з розвитком різних галузей економіки, наявністю матеріально-технічної бази, з соціальними умовами життя людей, їх добробутом, демографічною ситуацією.

2. Узагальнюючи погляди вчених на визначення фінансово-економічної безпеки підприємства, пропонується наступне її трактування. Фінансово-економічна безпека діяльності підприємства - це певний фінансово-економічний стан, що характеризується його здатністю і можливістю протистояти існуючим та можливим загрозам його погіршення.

3. Фінансово-економічна безпека – це якісна характеристика економічної системи, яка визначає її здатність забезпечувати реалізацію цілей діяльності підприємств. Фінансово-економічну безпеку будь-якого підприємства визначають такі чинники: рівень фінансової незалежності підприємства від фінансової допомоги сторонніх фінансових установ; зовнішня і внутрішня фінансово-кредитна політика підприємства; рівень законодавчого забезпечення функціонування фінансової сфери.

4. Діяльність підприємства завжди пов'язана з появою великої кількості загроз, які можуть викликати фінансову ненадійність.

5. До числа основних видів фінансових ризиків підприємства можна віднести: структурний ризик, ризик зниження фінансової стійкості, ризик неплатоспроможності, інвестиційний ризик, інфляційний ризик, процентний ризик, кредитний ризик, криміногенний ризик. Саме ефективна система управління фінансово-економічною безпекою забезпечить фінансову складову безпеки господарюючого суб'єкта, розвиток матеріально-технічного забезпечення, конкурентну привабливість і прибутковість його діяльності.

РОЗДІЛ 2. СТАН СИСТЕМИ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ДГ «АСКАНІЙСЬКЕ»

2.1. Фінансово-економічна характеристика діяльності підприємства

Предметом дослідження являється фінансово-господарська діяльність Дослідного господарства “Асканійське” Каховського району Херсонської області.

Підпорядковується Дослідне господарство безпосередньо Інституту олійних культур УААН і діє на підставі статуту, затвердженого президентом УААН ак. М.В.Зубцем 12 січня 2000 року.

Господарство є державним сільськогосподарським статутним суб’єктом, який здійснює господарську і комерційну діяльність для одержання відповідного прибутку; створене з метою організаційно-господарського забезпечення науково-дослідним установам Академії умов для проведення наукових дослідів, їх апробації, проведення виробничої перевірки та впровадження наукових розробок у виробництво.

Воно знаходиться в 140 км до північного заходу від обласного центру, районний центр м. Каховка – в 60 км від господарства. На північ від господарства знаходиться с.м.т. Асканія-Нова Чаплинського району, на захід – господарство ім. Куйбишева та на схід – господарство “Меліоратор” Каховського району.

Дослідне господарство складається з 2-х населених пунктів : с. Тавричанка та с. Солідарне.

Основними напрямками діяльності господарства являються :

1) активне сприяння на взаємовигідній основі науковим установам в її діяльності по поширенню серед державних, колективних та інших

сільськогосподарських організацій та селянських (фермерських) господарств наукових досліджень;

2) виробництво оригінального, елітного та репродуктивного насіння сільськогосподарських культур та саджанців;

3) ефективне власне господарювання як приклад застосування організаційних і наукових здобутків.

Господарство має спеціалізацію зерно-м'ясо-молочного напрямку з розвинутим тваринництвом. Провідними культурами являються зернові, технічні та кормові. Основними видами тварин є велика рогата худоба та свині.

Фінансовий стан підприємства – це комплексне поняття, яке є результатом взаємодії всіх елементів системи фінансових відносин підприємства, визначається сукупністю виробничо-господарських факторів і характеризується системою показників, що відображають наявність, розміщення і використання фінансових ресурсів. Фінансовий стан підприємства залежить від результатів його виробничої, комерційної та фінансово-господарської діяльності [37,202].

Фінансовий стан – це одна з найважливіших ознак підприємницької діяльності кожного агропромислового підприємства будь-якої форми власності і господарювання.

Для оцінки фінансового стану підприємства, юридичної особи враховуються такі об'єктивні показники його діяльності : обсяг реалізації, прибутки і збитки, рентабельність, ліквідність, грошові потоки, склад і динаміка дебіторсько-кредиторської заборгованості.

Існує багато показників, призначених для детальної і всебічної оцінки фінансового стану агропромислового підприємства. Про те їх можна класифікувати залежно від мети та завдань оцінки і звести у такі напрямки :

1. Показники оцінки майнового стану.
2. Показники оцінки прибутковості.
3. Показники оцінки ліквідності та платоспроможності.

4. Показники оцінки фінансової стійкості та стабільності.
5. Показники рентабельності.
6. Показники ділової активності.

Інформаційною базою оцінювання фінансового стану підприємства є дані бухгалтерського балансу (форма №1), Звіту про фінансові результати (форма №2), Звіту про рух грошових коштів (форма №3), статистична та оперативна звітність.

Проаналізуємо оцінку майна та капіталу ДГ «Асканійське» за 2017-2021 рр. в таблиці 2.1.(Додаток А).

Майно дослідного господарства у 2021 р. складається з необоротних активів на 46,4% та 44,5% поточної дебіторської заборгованості, яка в порівнянні з 2017 р. зменшилася на 86438 тис. грн. (або 19,09%).

Власний капітал займає лише 1,7% у структурі всього капіталу підприємства. Поточні зобов'язання господарства становлять 98,27% у структурі капіталу, у 2021 р. – 809 915 тис. грн. і вони збільшуються на 23,81% в порівнянні з 2017 р.

Також зробимо оцінку руху та функціонального стану основних засобів ДГ «Асканійське» за 2017-2021 рр. в таблиці 2.2 (Додаток Б) та оцінку його ділової активності в таблиці 2.6 (Додаток Ж).

При порівнянні показників середньорічної вартості основних фондів та фондівіддачі за визначений період, можна зробити висновки, що господарство неефективно використовує свої основні фонди, так як при збільшенні середньорічної вартості основних фондів на 9016,5 тис. грн. (або 936,29%) їх фондівіддача у 2021 р. зменшилася на 499,22 грн. (або 90,4%).

Динаміка показників фондівіддачі та середньорічної вартості необоротних активів ДГ «Асканійське» за період з 2017 по 2021 р. відображено на рис.2.1.

Рис.2.1. Графік динаміки показників фондівіддачі та середньорічної вартості необоротних активів ДГ «Асканійське»

Визначимо показники ефективності використання трудових ресурсів на сільськогосподарському підприємстві в таблиці 2.3.

Таблиця 2.3

Трудові ресурси та їх використання в Дослідному господарстві
«Асканійське»

Показники	2017 р.	2018 р.	2019 р.	2020 р.	2021 р.	2021р. до 2017, %
1.Кількість робітників, чол.	433	441	512	507	497	114,8
2.Ними відпрацьовано за рік, тис. люд-годин	496	558	987	1080	639	129
3.Відпрацьовано одним робітником за рік, люд.-годин	1145	1265	1928	2130	1286	112,3
4.Річний запас робочого часу, тис. люд.-годин	834	849	986	976	956,7	114,7
5.Коефіцієнт використання робочого часу	0,6	0,66	1,0	1,1	0,67	111,7
6.Трудозабезпеченність	8,05	8,20	7,44	7,7	6,32	78,6

Відобразимо графічно зміну вищезазначених показників в динаміці по господарству з 2017 по 2021 роки (рис.2.2).

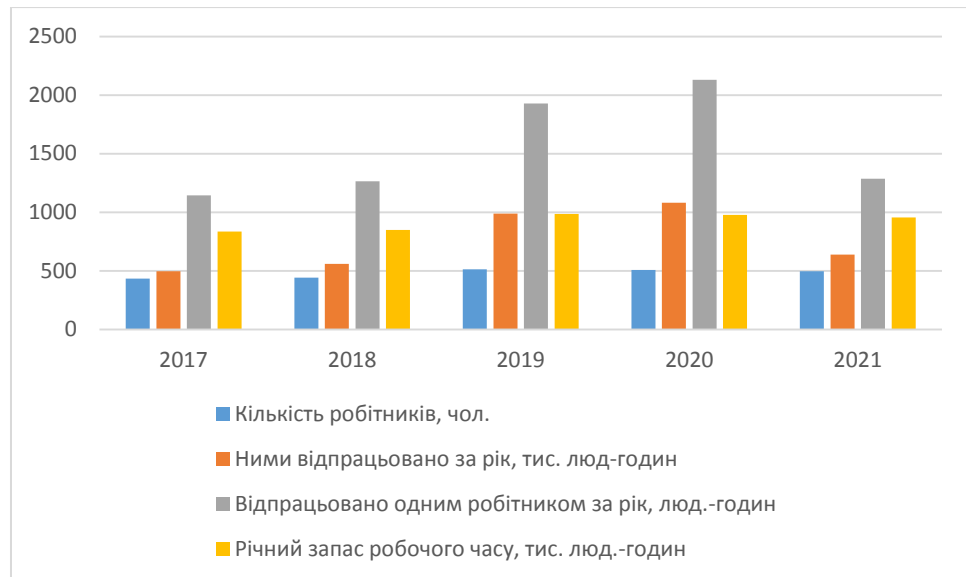

Рис.2.2. Діаграма зміни показників ефективності використання трудових ресурсів ДГ «Асканійське»

Проаналізувавши дані таблиці 2.3, можна зробити висновок, що підприємство забезпечене трудовими ресурсами та ефективно їх використовує, про що свідчать наступні показники. Так відпрацьовано одним робітником за 2017 рік збільшилось на 12,3 % (або 141 люд.-годину) в порівнянні з даними 2021 року, що відбулося внаслідок збільшення кількості робітників на 14,8 % та відпрацьовано ними часу за рік – на 29 %.

Річний запас робочого часу зріс на 14,8 % за рахунок збільшення кількості робітників на 64 чоловіка у 2017 році. Трудозабезпеченість в господарстві зменшилась в 2017 році на 21,4 % внаслідок збільшення площі сільськогосподарських угідь на 46,2 % (або 2484 га) та кількості робітників – на 14,8 % (або 64 чол.).

Проаналізуємо результативність господарської діяльності Дослідного господарства «Асканійське» на протязі 5 років у таблиці 2.4 (Додаток В).

На підставі показників табл.2.4, проведемо розрахунок рівня рентабельності продажу та рентабельності діяльності господарства, відобразимо графічно зміну цих показників в динаміці з 2017 по 2021 рр. (рис.2.3)

Рис.2.3. Діаграма показників рентабельності діяльності ДГ «Асканійське»

При дослідженні зміни фінансових результатів бачимо, що рентабельність основної діяльності в 2021 році в порівнянні з даними 2017 року зросла на 3,33 % за рахунок збільшення фінансового результату від операційної діяльності на 15748 тис.грн.(або 51,2%) та зменшення витрат собівартості продукції на 10 165 тис.грн. (або 2,19%) та витрат по збуту на 2260 тис.грн. (або 14,07%).

Проаналізуємо показники ліквідності та платоспроможності, оборотності оборотних активів ДГ «Асканійське» за 2017-2021 рр. у таблиці 2.6 (Додаток Е).

Так платоспроможність підприємства являє собою наявність у нього коштів для погашення ним у встановлений строк і у повному обсязі всіх своїх боргових зобов'язань, які виникають у процесі його діяльності.

Показником платоспроможності підприємства на визначену дату є відсутність прострочених боргів перед бюджетом, банком, постачальниками та працівниками.

Оцінка платоспроможності підприємства проводиться на базі ліквідності активів підприємства, яка характеризується швидкістю перетворення у гроші майна підприємства по активу балансу для погашення всіх зобов'язань по пасиву балансу. Тому чим менший термін перетворення активів у гроші, тим вище ліквідність та платоспроможність господарства.

Фінансова стабільність підприємства є однією з найважливіших характеристик фінансового стану підприємства. Стабільність пов'язана із рівнем залежності від кредиторів та характеризується співвідношенням власних і позичених коштів.

Використовуючи показники табл.2.6, відобразимо зміну активів і зобов'язань господарства протягом періоду з 2017 по 2021 рр. (рис. 2.4)

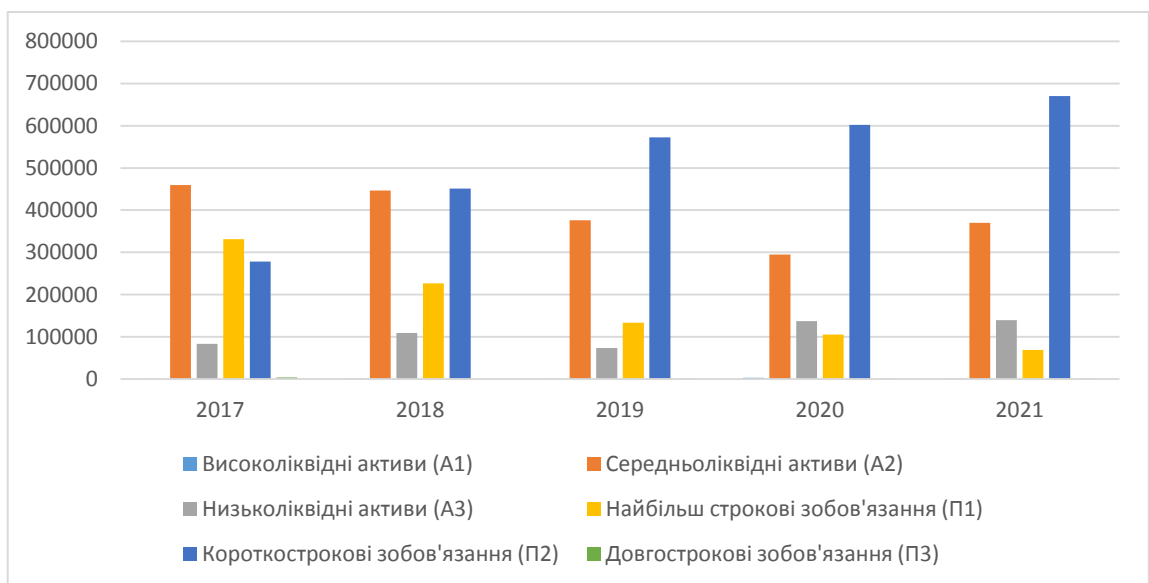

Рис. 2.4. Діаграма активів і зобов'язань ДГ «Асканійське»

Коефіцієнт абсолютної ліквідності (платоспроможності) є найбільш жорстким критерієм ліквідності господарства. Його значення у 2021 р. становить 0,0019, що не відповідає нормативу ; це говорить про те, що господарство при необхідності не зможе за рахунок грошових коштів та їх еквівалентів негайно погасити не менше 20 % своїх зобов'язань. Але в порівнянні з 2017 р. цей коефіцієнт зріс на 1234,85 % за рахунок збільшення високоліквідних активів на 1444 тис.грн. (або 1552,68 %).

Коефіцієнт загальної ліквідності відповідає нормативному значенню і дорівнює 1,018, що характеризує платоспроможність господарства «Асканійське» на період середньої тривалості обороту оборотних засобів. Це

відбулося за рахунок значного зменшення довгострокових зобов'язань у 2021 р. на 391 944 тис.грн. (або 98,44%).

Таким чином, проаналізувавши показники ліквідності та платоспроможності господарства “Асканійське”, можна сказати, що воно значно збільшило високоліквідні активи в 16 разів і скоротило довгострокові зобов'язання на 98,44 % у 2021 р. в порівнянні з 2017 р.

Також проаналізуємо показники фінансової стійкості ДГ “Асканійське” за 2017-2021 рр. у таблиці 2.5 (Додаток Д).

Коефіцієнт автономії на кінець звітної періоду зростає, але менше за норматив і становить 0,02, що свідчить про недостатність власних фінансових ресурсів та залежність від короткострокових кредитів, які господарство займає у банків. Сума поточних кредитів у 2021 р. збільшилась на 121195 тис.грн. (або 5,25 %) в порівнянні з 2017 р..

Таким чином, проаналізувавши показники фінансової стійкості, можна сказати, що ДГ “Асканійське” являється фінансово стійким господарством та забезпеченим основними засобами, але існує необхідність в оборотних засобах.

Фінансова діяльність підприємства, рівень її фінансової стійкості в умовах ринкових відносин обумовлюються ступенем її ділової активності, тобто ресурсовіддачею і стійкістю економічного зростання.

Тому за допомогою даних бухгалтерського балансу та “Звіту про фінансові результати” розрахуємо показники ділової активності у таблиці 2.7 (Додаток Ж).

Проаналізувавши показники ділової активності господарства, можна сказати, що коефіцієнт оборотності капіталу дорівнює 1,38 та свідчить про збільшення швидкості обігу усього капіталу. Відбулося зростання таких показників, як коефіцієнт оборотності мобільних засобів та коефіцієнт оборотності матеріальних оборотних засобів, що характеризує про позитивну тенденцію щодо їх використання.

Фондовіддача необоротних активів дорівнює 53,03 та показує, що на 1 гривню необоротних активів отримано 53,03 грн. виручки. Коефіцієнт оборотності власних джерел становить 53,03 і свідчить про зростання обертання власного капіталу. Господарством дебіторська заборгованість в середньому буде повертатись через 284 дні, а кредиторська – через 114 днів.

Також підведемо підсумок аналізу комплексною (рейтинговою) оцінкою фінансового стану ДГ «Асканійське» за 2017-2021 рр. у таблиці 2.8 (Додаток 3) та відобразивши її структуру на рис.2.5.

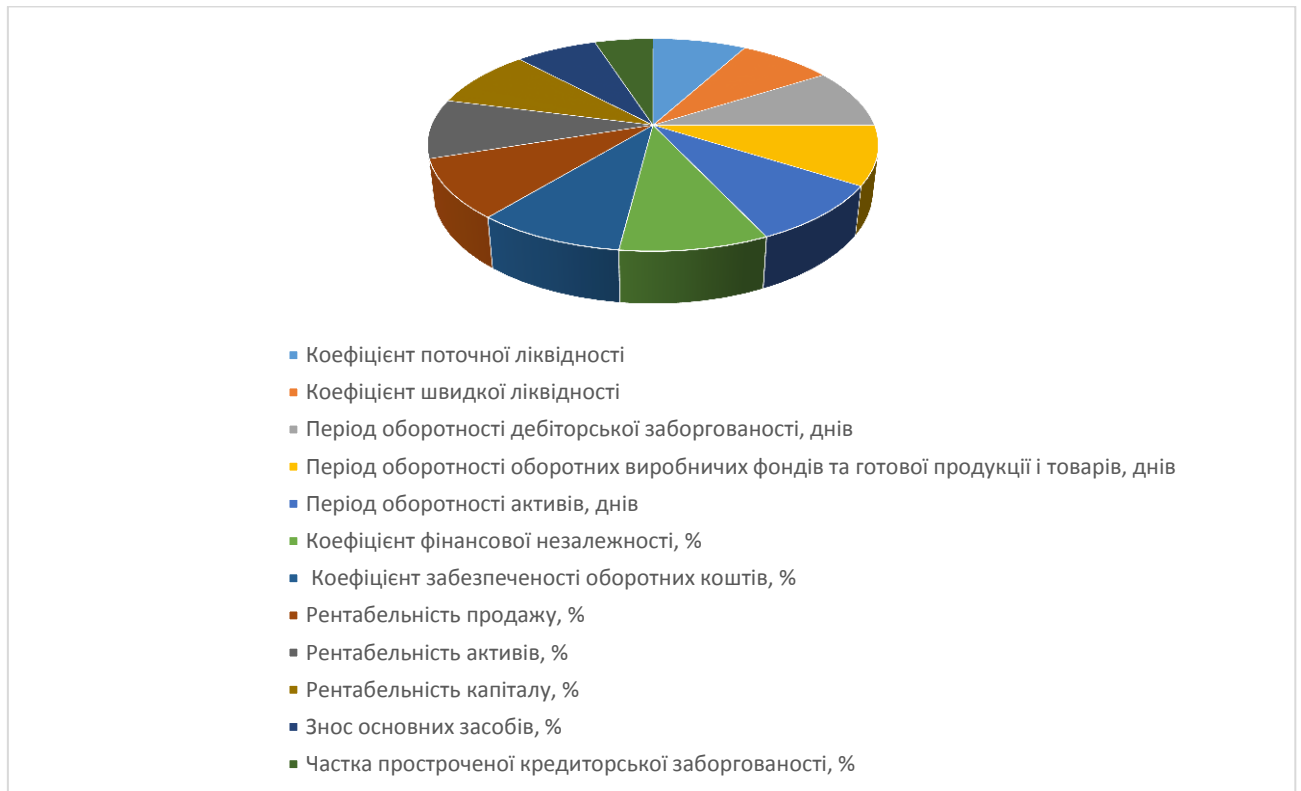

Рис.2.5. Діаграма питомої ваги показників фінансового стану у загальному інтегрованому показнику

При аналізі фінансового стану господарства оцінюється тенденція загальних показників. Факторами і показниками, які свідчать про добрий фінансовий стан є платоспроможність, ефективне використання капіталу, своєчасність організації розрахунків і наявність власних фінансових ресурсів.

Як видно на рис. 2.4, всі показники ділової активності, фінансової незалежності і рентабельності займають однакову питому вагу в

інтегрованому показнику фінансового стану господарства, який на протязі 2017-2021 рр. в середньому становив більше «5» та за шкалою рейтингу ДГ «Асканійське» відноситься до групи «Б».

Таким чином, за вище приведеними показниками бачимо, що Дослідне господарство “Асканійське” являється прибутковим, рентабельним, кредитоспроможним, фінансово стійким, з добрим фінансовим станом.

2.2. Характеристика організації роботи служби економічної безпеки підприємства та оцінка її стану за окремими складовими

Фінансово-економічна безпека підприємства передбачає стійкий розвиток, тобто збалансоване і безперервне існування, що досягається за допомогою використання всіх видів ресурсів і можливостей, при яких гарантується найбільш ефективно їх використання для стабільного функціонування і динамічного науково-технічного та соціального розвитку, запобігання загрозам [24].

Основними складовими фінансово-економічної безпеки ДГ «Асканійське» є: ресурсна, техніко-технологічна, фінансова, силова безпека та інші, які оцінюються за допомогою ряду якісних або кількісних показників та індикаторів.

Цей рівень проводиться виходячи з наявності оборотних коштів (власних чи позичених) в достатній кількості для ведення господарської діяльності. При цьому визначаються показники:

1. $\pm E_c$ – брак (-) чи надлишок (+) наявних власних оборотних коштів (E_e), необхідних для формування запасів і покриття витрат (Z), пов'язаних з виробничо-господарською діяльністю підприємства. Цей показник розраховується за формулами:

$$E_e = BK - AI \quad (2.1)$$

$$\pm E_c = E_e - Z \quad (2.2)$$

де BK – власний капітал,

AI – необоротні активи,

Z - величина запасів.

$$E_e = 64580;$$

$$E_c = 19870.$$

2. $\pm E_T$ – брак чи надлишок наявних власних оборотних коштів, а також середньострокових і довгострокових кредитів і позик (K):

$$\pm E_T = (E_e + K) - Z \quad (2.3)$$

де K – довгострокові зобов'язання;

$$\pm E_T = 11634.$$

3. $\pm E_H$ – надлишок чи брак власних оборотних коштів, а також довго-, середньо- і короткострокових кредитів і позик (K_T):

$$\pm E_H = (E_e + K_T + K) - Z \quad (2.4)$$

де K_T - короткострокові кредити банків;

$$\pm E_H = 16340.$$

Розрахований рівень фінансової безпеки є задовільним, причиною цього є наявність у ДГ «Асканійське» довгострокових зобов'язань, які своєчасно не погашені кредиторам.

Щоб провести оцінку інформаційної складової економічної безпеки потрібно обчислити значення коефіцієнтів:

- повноти;
- точності інформації;
- суперечності інформації.

Наведені показники розраховують наступним чином:

- коефіцієнт повноти інформації (K_n) - це відношення обсягу інформації, яка є в розпорядженні керівництва (K_3), та обсягу інформації, необхідної для ухвалення виваженого рішення ($K_{гр}$):

$$K_n = K_3 / K_{gp} \quad (2.5)$$

$$K_n = 0,31.$$

- коефіцієнт суперечності інформації (K_c) – це відношення кількості незалежних свідочств на користь ухвалення виваженого рішення ($K_{нс}$) до

загальної кількості незалежних свідочств у загальному обсязі релевантної інформації ($K_{нсп}$):

$$K_c = \frac{K_{нс}}{K_{нсп}} \quad (2.6)$$

$$K_c = 0,97.$$

- коефіцієнт точності інформації (K_T) – це відношення обсягу релевантної інформації (K_p) до загального обсягу інформації, яка є в розпорядженні керівництва (K_3):

$$K_T = \frac{K_p}{K_3} \quad (2.7)$$

$$K_T = 0,66.$$

Рівень інформаційної безпеки визначається як добуток коефіцієнтів:

$$K_{іб} = K_n \times K_c \times K_T \quad (2.8)$$

$$K_{іб} = 0,20.$$

Розрахований рівень інформаційної безпеки підприємства є задовільним, тобто конфіденційна інформація підприємства перебуває під загрозою, що потребує негайного вживання заходів.

Рівень інтелектуальної складової розраховується згідно наступних коефіцієнтів:

- коефіцієнт кваліфікації працівників підприємства ($K_{кв}$):

$$K_{кв} = \frac{\sum_{i=1}^n Y}{O}, \quad (2.9)$$

де $\sum_{i=1}^n Y$ – загальна величина кваліфікаційно-освітнього рівня працівників, тобто кількість співробітників, що мають базову середню та вищу освіту;

O – загальна чисельність співробітників підприємства;

$$K_{кв} = 0,79.$$

- інтелектуальноозброєність ($K_{іо}$):

$$K_{io} = \frac{V_{in}}{O}, \quad (2.10)$$

$$K_{io} = 37,98.$$

де V_{in} – вартість інтелектуальної власності, до якої відноситься вартість винаходів, товарних знаків, промислових зразків, фірмового найменування, корисних моделей, знаків обслуговування, раціоналізаторських пропозицій, «ноу-хау» тощо;

- норма дохідності співробітників підприємства від застосування інтелектуальної власності (K_{∂}), тис. грн:

$$K_{\partial} = \frac{D_{in}}{O}, \quad (2.11)$$

$$K_{\partial} = 80,6 \text{ тис. грн.}$$

де D_{in} – дохід, який отримує підприємство від застосування інтелектуального потенціалу.

За результатами аналізу значення інтелектуальної складової перебуває на задовільному рівні, це говорить про те, що для абсолютного рівня працівникам підприємства необхідно підвищити свою кваліфікацію.

Кадрова складова економічної безпеки характеризує кадрову забезпеченість підприємства. Розрахунок рівня безпеки для кадрової складової проводиться за такими показниками:

- коефіцієнт плинності кадрів (K_{Π}):

$$K_{\Pi} = \frac{\sum \text{Ч}_y}{O}, \quad (2.12)$$

$$K_{\Pi} = 0,06;$$

де Ч_y – кількість працівників, які були звільнені або скорочені за період дослідження;

O – загальна чисельність співробітників підприємства.

$K_{\text{в}}$ - коефіцієнт фізичного старіння кадрів :

$$K_{\text{в}} = \frac{O_{\text{в}}}{O}, \quad (2.13)$$

$$K_{\epsilon} = 0,34;$$

де O_{ϵ} – кількість співробітників, які за віком та набутим досвідом фізично старі;

Φ_o - фондоозброєність співробітників, тис. грн.;

$$\Phi_o = 37,7;$$

$\Phi_{но}$ - фондоозброєність співробітників підприємства фондами невиробничого призначення, тис. грн.;

$$\Phi_{но} = 23,5.$$

Розрахований показник кадрової безпеки ДГ «Асканійське» перебуває на межі між задовільним і незадовільним станом, тобто керівництву підприємства необхідно вжити термінових заходів по поліпшенню забезпечення підприємства необхідними кадрами для їх ефективного функціонування.

Розрахунок техніко-технологічної складової визначає ступінь відповідності використаної господарством техніки та технології сучасним аналогам щодо оптимізації витрат ресурсів. При оцінці рівня безпеки за цією складовою використовуються показники, які характеризують технічний і технологічний потенціал підприємства:

$K_{п.прод.}$ - частка продукції підприємства, що перевершує та відповідає кращим аналогам в Україні:

$$K_{п.прод.} = 0,44;$$

$K_{п.т.}$ - частка технологічного устаткування, що відповідає кращим державним або світовим аналогам:

$$K_{п.т.} = 0,34;$$

$K_{пат.прод.}$ - частка продукції, що випускається підприємством, яка захищена патентами:

$$K_{пат.прод.} = 0.$$

Розрахований рівень техніко-технологічної складової – задовільний, досягти абсолютного показника не вдалося через реалізацію продукції, яка не

захищена патентами.

Розрахунок політико-правової складової проводився за такими показниками:

$K_{c.ap.}$ - питома вага судових й арбітражних справ у загальній сумі господарських договорів підприємства:

$$K_{c.ap.} = 0,23;$$

$K_{вю}$ - частка виграних судових й арбітражних справ у загальній кількості юридичних справ, що розглядалися:

$$K_{вю} = 0,40;$$

$K_{ш}$ - питома вага одержаних і сплачених штрафних санкцій в загальній сумі зобов'язань за господарськими договорами підприємства:

$$K_{ш} = 0,08;$$

$K_{в.юр.}$ - частка витрат на юридичне забезпечення діяльності підприємства в структурі його загальних витрат:

$$K_{в.юр.} = 0,006.$$

Рівень політико-правової безпеки є задовільним, тобто незважаючи на виграні позови, є недоліки у роботі юриста з документацією та потребують вживання заходів.

Екологічна складова передбачає дотриманням екологічних норм технології та випуску виробленої продукції, мінімізацією втрат підприємства від забруднення навколишнього середовища.

Розраховуємо наступні показники:

$K_{б.п.}$ - коефіцієнт безпечності продукції:

$$K_{б.п.} = P_c / P_3 \quad (2.14)$$

де P_c – виручка від реалізації сертифікованої продукції, грн.;

P_3 – загальна виручка від реалізації продукції, грн.;

$$K_{б.п.} = 0,54;$$

K_3 - Коефіцієнт забруднення середовища:

$$K_3 = V_{ек.з.} / V_3 \quad (2.15)$$

де $V_{ек.з}$ – розмір екологічних зборів, грн.;

$V_з$ – загальна сума витрат підприємства, грн.

$$K_з = 0,01;$$

$K_{зах}$ - коефіцієнт захисту середовища:

$$K_{зах} = V_{ек.м.} / V_з. \quad (2.16)$$

де $V_{ек.м}$ – витрати на екологію (переробка відходів, очисні споруди, захист ґрунтів), грн.;

$V_з$ - загальна сума витрат підприємства, грн.;

$$K_{зах} = 0,02.$$

Дослідне господарство «Асканійське» для збільшення обсягів виробленої продукції застосовує різні види добрив, окремі з яких можуть бути дуже шкідливими для навколишнього середовища. На момент дослідження рівень екологічної безпеки задовільний, проте з кожним роком знижується, на що необхідно звернути увагу.

Силова складова розраховується згідно наступних показників:

$K_{в.ох.}$ - частка витрат на охорону підприємства в структурі загальних витрат:

$$K_{в.ох.} = 0,01;$$

$K_{сб}$ - забезпеченість співробітників підприємства службою охорони:

$$K_{сб} = 0,04.$$

Проведемо розрахунок оцінки економічної безпеки в таблиці 2.9.

Таблиця 2.9

Оцінка економічної безпеки ДГ «Асканійське»

Назва складової	Максимальний рівень	Фактичний рівень	Відносна оцінка
Інтелектуальна	4	3	0,75
Кадрова	4	2	0,50
Техніко-технологічна	4	3	0,75
Політико-правова	3	2	0,67
Екологічна	2	1	0,50

Інформаційна	3	2	0,67
Силова	3	1	0,33
Фінансова	5	3	0,60

Розрахований рівень силовой безпеки господарства перебуває на дуже низькому рівні. Це найгірший показник серед розрахованих, що свідчить про наявність «слабкого місця» та необхідності швидкого реагування.

Отримані результати для наочності можна навести в вигляді діаграми (рис. 2.5), де радіус-вектори показують рівні фінансово-економічної безпеки за окремими складовими.

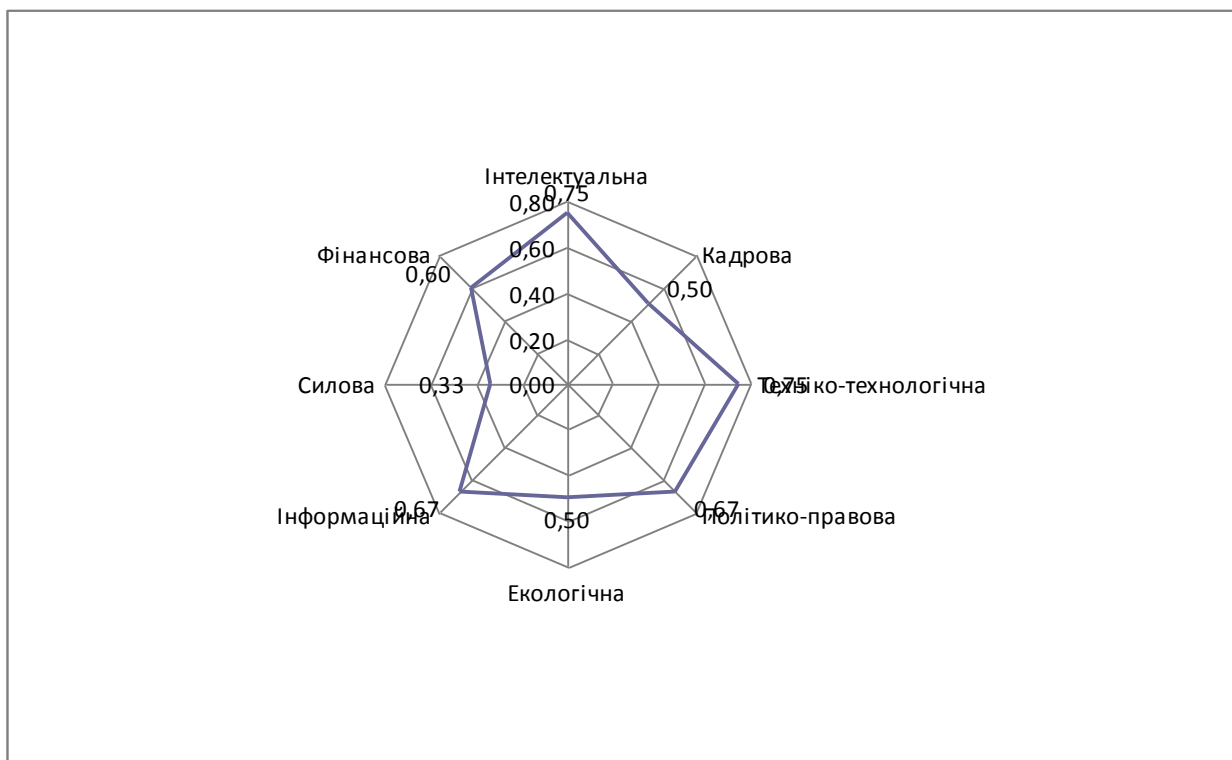

Рис.2.6. Діаграма інтегрального показника фінансово-економічної безпеки ДГ «Асканійське»

Отже, розрахунок інтегрального показника фінансово-економічної безпеки дослідного господарства «Асканійське» допоміг виявити слабкі і сильні сторони. Таким чином, жоден із видів безпеки немає абсолютного рівня, найнижчий було відмічене по силовій безпеці. Керівництву підприємства слід звернути увагу на ситуацію що склалася, адже необхідні

невідкладні заходи по поліпшенню ситуації.

2.3. Методичне забезпечення дослідження організаційних аспектів та стану організації фінансово-економічної безпеки на ДГ «Асканійське»

Проаналізувавши особливості і завдання фінансово-економічної безпеки на підприємстві, необхідно сформувати систему фінансово-економічної безпеки на ДГ «Асканійське», яка складатиметься з єдиного організаційно-технічного комплексу різних заходів (управлінських, технічних, режимних, профілактичних), націлених на отримання прибутку та захисту інтересів господарства від внутрішніх і зовнішніх загроз.

Структура, чисельність і склад служби безпеки підприємства визначаються реальними потребами підприємства та ступенем конфіденційності його інформації. Залежно від масштабів підприємства діяльність із забезпечення його безпеки, включаючи захист інформації, може бути реалізована силами спеціального центру безпеки або службою безпеки.

На нашу думку, серед головних завдань, які входять до компетенції даного відділу на підприємстві належить:

- захист прав, інтересів підприємства і його співробітників;
- аналіз поточного стану підприємства і виявлення перспективних прогнозів його діяльності;
- вивчення партнерів, конкурентів, кандидатів на роботу, виявлення, попередження і припинення можливої протиправної та іншої негативної діяльності співробітників підприємства на шкоду його безпеки;
- контроль за ефективністю функціонування системи безпеки, вдосконалення її елементів;
- забезпечення збереження матеріальних цінностей і відомостей, що становлять комерційну таємницю підприємства.

Так, на нашу думку, формування системи безпеки на підприємстві

доцільніше розпочати з такої черговості:

- визначення зовнішніх і внутрішніх загроз;
- проведення аналізу поточного стану підприємства з визначенням відхилення від нормативних значень;
- сформувавши модель системи забезпечення фінансово-економічної безпеки;
- є розробка заходів запобігання і ліквідації наслідки впливу загроз і небезпек.

Для наочності представимо у вигляді рисунка 2.7 схему формування системи економічної безпеки на підприємстві [11].

Рис. 2.7. Схема формування системи фінансово-економічної безпеки підприємства

Не варто забувати про те, що перед створенням даного відділу на підприємстві, необхідно звернути увагу на принципи, на основі яких він буде здійснювати свою діяльність [19].

Принципи роботи спеціального центру безпеки або служби безпеки:

1) пріоритет заходів попередження - своєчасне виявлення тенденцій і передумов, що сприяють розвитку загроз, на основі аналізу яких здійснюються відповідні профілактичні заходи щодо недопущення виникнення реальних загроз;

2) принцип законності - розробка заходів безпеки підприємства в

рамках діючих нормативно-правових актів, постанов та законів України;

3) комплексне використання сил і засобів. Тобто кожен співробітник господарства повинен в рамках своєї компетенції брати участь у забезпеченні його безпеки;

4) економічна доцільність – оптимальна вартість фінансових витрат безпеки;

5) системність - облік всіх факторів, що впливають на безпеку господарства, залучення всіх співробітників підрозділів та ефективне використання в цій діяльності всіх сил і засобів.

Для досягнення найбільшого високого рівня фінансово-економічної безпеки, підприємство повинне стежити за забезпеченням максимальної безпеки основних функціональних складових системи фінансово-економічної безпеки підприємства. Серед них виділяють фінансову, інтелектуальну і кадрову, техніко-технологічну, політико-правову, інформаційну [17].

На нашу думку, служба безпеки на підприємстві повинна включати відділ охорони, відділ управління персоналом, інформаційно-аналітичний відділ, відділ фінансової та інформаційної безпеки.

Орієнтовна організаційна структура служби фінансово-економічної безпеки підприємства представлена на рисунку 2.8.

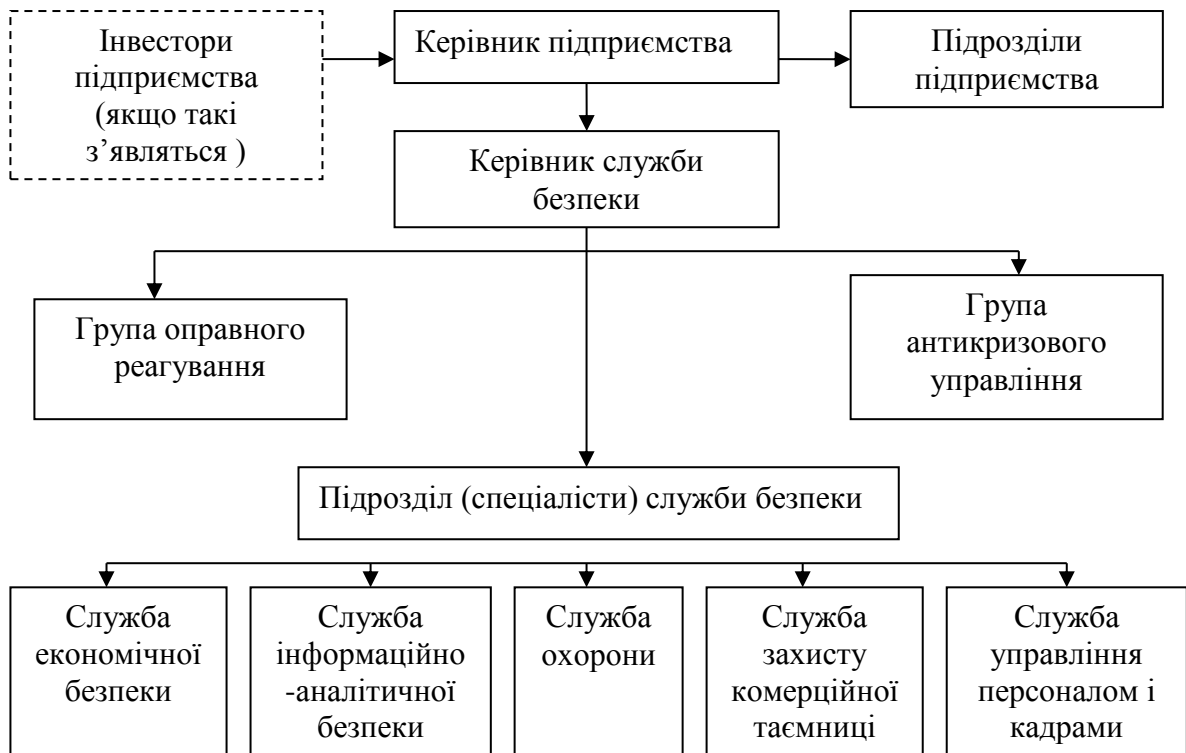

Рис. 2.8. Організаційна структура служби безпеки підприємства

З числа наявних засобів надання захищеності визначимо такі: промислові ресурси, інформативні, економічні, нормативні, професійні та розумові .

Необхідно відзначити, що високий результат роботи ймовірний тільки у єдності здійснення всіх заходів, які можна поділити на кілька стадій:

I стадія- акцентування економічних заходів;

II стадія - розвиток професійних та координаційних заходів;

III стадія - створення концепції законних заходів;

IV стадія - залучення розумових, промислових та інформативних заходів.

Перехід зі постійного до динамічного положення вищевказаних заходів дає можливість бути їм способами, методами та операціями.

Отже, служба фінансово-економічної безпеки на підприємстві є одним з важливих елементів функціонування ДГ «Асканійське», оскільки вона здатна захистити підприємство від можливих загроз, що підривають його

економічну діяльність або дуже швидко зможуть мінімізувати наслідки впливу різних негативних факторів на діяльність.

Висновки до другого розділу:

1. Оцінку ефективності діяльності ДГ «Асканійське» проведено на основі аналізу його фінансово-господарської діяльності. Джерелом інформації була фінансова звітність підприємства за 2017-2021 рр. При цьому було виявлено, як сильні, так і слабкі сторони діяльності підприємства. Серед позитивних чинників відмічаємо постійне збільшення прибутку, в порівнянні 2021 р. та 2017 р. він зріс у 6,5 разів і у поточному році становить 8445 тис. грн.; зростання рентабельності основної діяльності на 3,33% і дорівнює 9,63%. А серед негативних – залежність від короткострокових кредитів банків та збільшення короткострокових зобов'язань в 2,4 рази у 2021 р.

2. ДГ «Асканійське» платоспроможне, про що свідчить коефіцієнт загальної ліквідності відповідає нормативному значенню і дорівнює 1,018 і характеризує платоспроможність на період середньої тривалості обороту оборотних засобів. Це відбулося за рахунок значного зменшення довгострокових зобов'язань у 2021 р. на 391 944 тис. грн. (або 98,44%).

3. Проаналізувавши показники ліквідності та платоспроможності господарства «Асканійське», можна сказати, що воно значно збільшило високоліквідні активи в 16 разів і скоротило довгострокові зобов'язання на 98,44 % у 2021 р. в порівнянні з 2017 р.

4. Проведена рейтингова оцінка фінансового стану господарства «Асканійське» відповідає – рейтингу «Б». Тобто, у підприємства є всі можливості для подальшого розвитку, необхідно раціонально їх використати.

5. Комплексний показник рівня фінансово-економічної безпеки ДГ «Асканійське» дав змогу виявити загрози діяльності. Найнижчий показник був у силовій безпеки. Все це підтверджує необхідність розробки заходів з

поліпшення даної ситуації. Адже, низький рівень фінансово-економічної безпеки може стати причиною банкрутства підприємства в майбутньому.

6. До головних завдань, які входять до компетенції відділу фінансово-економічної безпеки на підприємстві належить: аналіз поточного стану господарства і виявлення перспективних прогнозів його діяльності; попередження і припинення загроз та іншої негативної діяльності співробітників підприємства на шкоду його безпеки; забезпечення збереження матеріальних ресурсів та інформації, що є комерційною таємницею підприємства.

7. Формування системи безпеки на підприємстві доцільно розпочати з визначення зовнішніх і внутрішніх загроз, які можуть бути здійснені підприємству, потім провести аналіз поточного стану підприємства, сформувавши модель системи забезпечення фінансово-економічної безпеки. Заключною ланкою даної схеми є розробка заходів запобігання і ліквідації наслідки впливу загроз і небезпек.

РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЮ БЕЗПЕКОЮ ПІДПРИЄМСТВА

3.1. Напрями покращення забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємства

Забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємств необхідно розглядати як процес прогнозування і запобігання всебічних збитків від негативних впливів на їх економічну безпеку з різних аспектів фінансово-господарської діяльності. Ефективний результат роботи підприємств по забезпеченню прибутковості і стійкості діяльності, може бути, досягнутий саме за рахунок прогнозування та своєчасного запобігання збитків, які становлять загрозу фінансово-економічній безпеці.

При розгляді питань фінансово-економічної безпеки підприємств не можна ігнорувати або в якійсь мірі принижувати соціальну значимість збереження життя і здоров'я персоналу, його матеріального благополуччя.

Виходячи з цього, об'єкти захисту в запропонованій нами моделі забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємств, на наш погляд, можуть бути представлені таким чином (рис. 3.1).

Залежно від стану і ступеня захищеності від різного роду загроз фінансово-економічної безпеки, наведені об'єкти безпосередньо впливають на фінансовий стан підприємств та окремі індикатори стану фінансово-економічної безпеки.

Рис. 3.1. Об'єкти захисту

Логутова Т. Г. та Нагаєвський Д. стверджують, що «стан безпеки необоротних і оборотних активів підприємств, таких як основні засоби (будівлі споруди, технічне обладнання, комунікації, транспорт), нематеріальні активи, запасів і витрат сировини, основних і допоміжних матеріалів, (використовуваних в основному і допоміжному виробництві), грошових коштів має забезпечувати:

- по-перше, зниження величини розкрадань і втрат з причин невиробничого характеру і максимальну ефективність цільового їх використання;
- по-друге, перешкодити незаконному вивезенню активів;
- по-третє, всебічне опрацювання питань безпеки під час проведення великих операцій» [35].

Натомість Єрмошенко М. М. та Горячева К. С. наполягають, що «забезпечення безпеки фінансових ресурсів підприємства, включаючи виручку від реалізації, позареалізаційні доходи, прибуток, залучені фінансові ресурси, інвестиції і т.д. - це, на їх погляд, може бути здійснене за допомогою наступних заходів:

- ефективне управління фінансовими потоками, включаючи фінансовий менеджмент і податкове планування, податковий менеджмент, а так само

прогнозування і планування в оподаткуванні;

- жорсткий фінансовий контроль за їх використанням, включаючи внутрішній аудит, консалтинг» [15].

Важливим, в сучасних умовах, з метою забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємств, є забезпечення збалансованості «прозорості» і конфіденційності окремих аспектів їх фінансово-господарської діяльності.

На думку Лаврової Ю.В., «соціальна захищеність персоналу, з метою фінансово-економічної безпеки підприємств, повинна забезпечувати не тільки гідну оплату праці та виплати соціального характеру, відповідні обсягам виробництва і рівнем рентабельності, а й зменшення частоти і тяжкості травм при організації виробничого процесу, охорону здоров'я людей, щоб уникнути надзвичайних ситуацій, так як матеріальна відповідальність підприємств в цих випадках безпосередньо впливає на величину прибутку, що залишається в його розпорядженні» [32].

Система забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємства повинна мати власні кошти, завдяки яким буде виконувати свої завдання, а також нормативно-правове забезпечення, куди входять норми діяльності служб підприємства, засоби, методи, нормативні документи, що визначають стан служби фінансово-економічної безпеки і вимоги, які є обов'язковими в рамках сфери дії (рис.3.2).

Іванюта Т.М. та Заїчковський А.О. говорять, що «кадрове забезпечення, включає в себе: підбір кадрів відповідної кваліфікації, підвищення кваліфікації персоналу підприємства, забезпечення системи стимулювання менеджменту і може розглядатися як окремий елемент фінансово-економічної безпеки підприємств і, в окремих випадках як складова частина організації діяльності» [18].

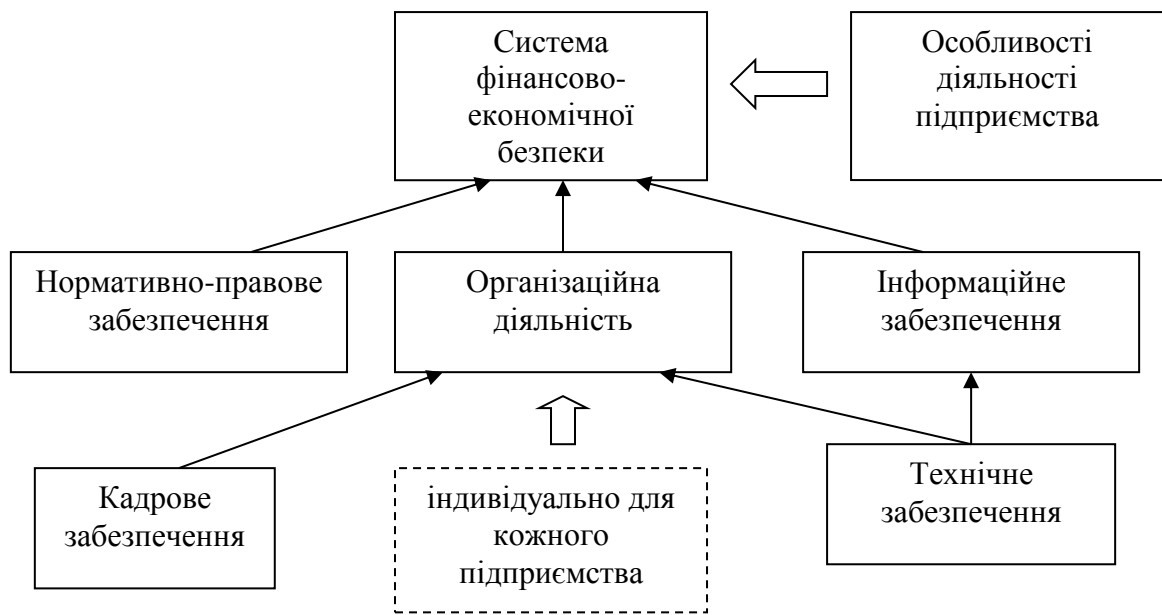

Рис. 3.2. Організаційна структура системи фінансово-економічної безпеки підприємства

Технічне забезпечення, включає в себе широке використання технічних засобів різного призначення, що забезпечують реалізацію заходів щодо забезпечення фінансово-економічної безпеки і забезпечення контролю за їх виконанням [19].

В цілому модель фінансово-економічної безпеки підприємств, на наш погляд, повинна являти собою основні принципи та напрямки реалізації заходів на різних рівнях виробничої і комерційної діяльності.

Забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємства повинно бути безперервним, цілеспрямованим процесом, що вимагає:

- постійного прогнозування можливих загроз;
- обґрунтування і реалізації ефективних форм і методів створення, вдосконалення та розвитку системи фінансово-економічної безпеки підприємств;
- безперервного контролю і управління системою;
- комплексного, ефективного використання наявних засобів захисту всіх елементів виробничо-господарської системи;
- відповідає вимогам рівня професійної підготовки персоналу

підприємств.

Процес забезпечення безпеки фінансових ресурсів ряд авторів визначається як сукупність робіт із забезпечення максимально високого рівня платоспроможності підприємства, підвищення якості планування і здійснення фінансово-господарської діяльності підприємства в усіх напрямках. Нами, процес забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємства розглядається як процес запобігання всіляких збитків від негативних, як зовнішніх, так і внутрішніх, впливів і оптимізації окремих аспектів управління фінансово-господарською діяльністю та планування (рис. 3.3).

При впровадженні заходів щодо оптимізації витрат на забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємств передбачається досягнення наступних результатів:

- зміна величини собівартості продукції; поліпшення фінансового результату діяльності;
- зміна величини прибутку підприємств;

розпорядженні підприємства;

- передбачається вирішення проблеми відшкодування втрат підприємствам від можливих збитків, за рахунок формування компенсаційного потенціалу, що дозволяє адекватно реагувати на критичні ситуації.

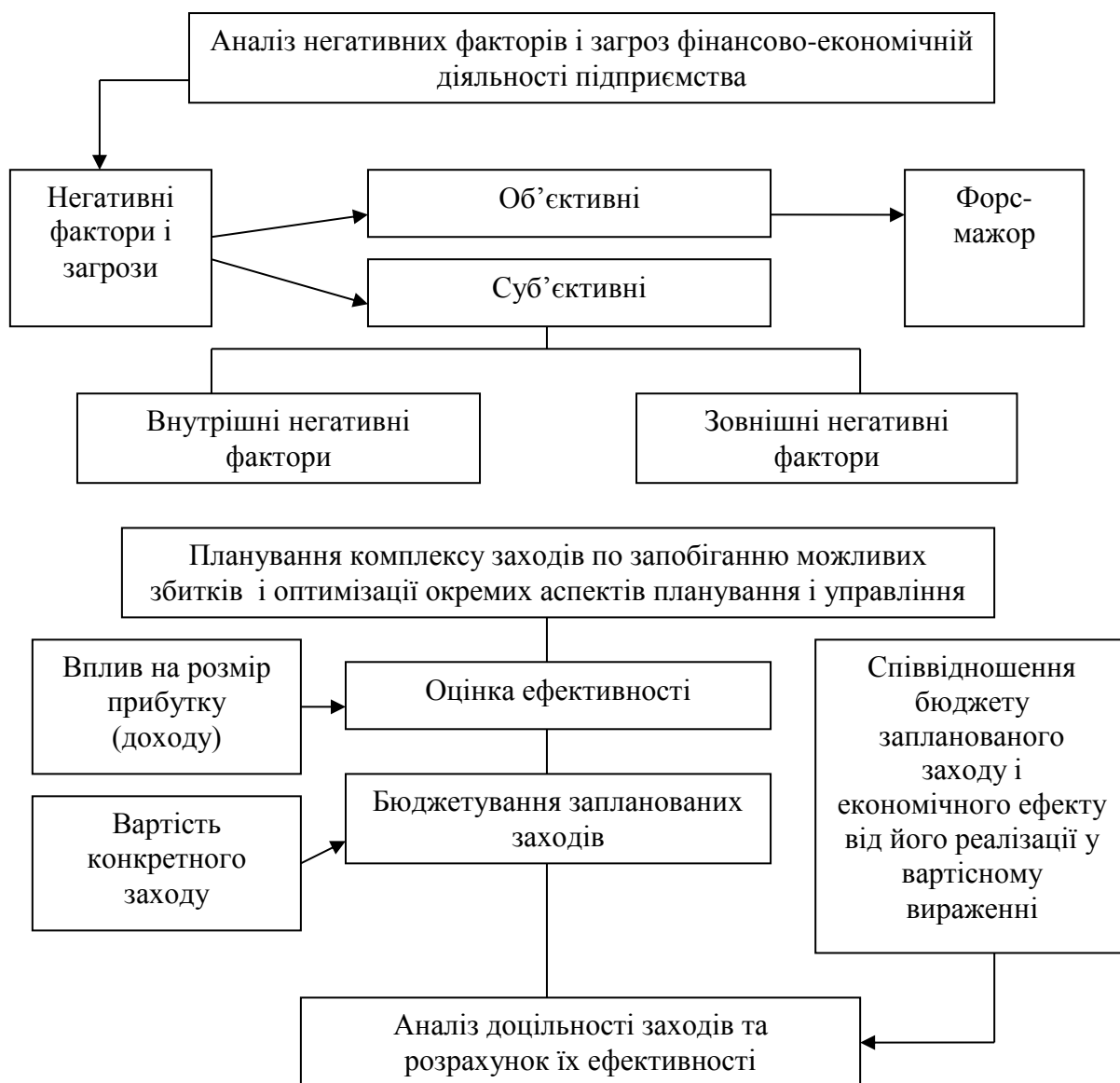

Рис. 3.3. Загальна схема моделі управління фінансово-економічною безпекою підприємства

Таким чином, впровадження комплексної системи забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємств, дозволяє спрогнозувати загрози фінансово-економічній безпеці та дозволить якісно впливати на загальний фінансовий стан конкретного підприємства.

3.2. Забезпечення ефективного управління кадровою безпекою, як фактору що забезпечує фінансово-економічну безпеку ДГ «Асканійське»

Важливу увагу слід приділити управлінню персоналом, підвищенню виробничої, науково-технічної і трудової дисципліни, стимулювання мотивації праці, що підвищить продуктивність і якість роботи.

Для вдосконалення системи управління мотивацією персоналу ДГ «Асканійське» необхідно збільшити середню чисельність відпрацьованих днів одним працівником до планового значення за допомогою ряду заходів:

- навчання (курси підвищення кваліфікації);
- мотиваційні наради (для інформування та участі);
- заохочувальні корпоративні заходи (для персоналу).

Навчання персоналу, а також мотивуючі та заохочувальні заходи будуть проводитися з метою підвищення системи управління мотивацією, а обладнання місць для відпочинку - з метою профілактики захворюваності і оптимізації процесу відпочинку, що буде досягтися за допомогою аромотерапії.

Розглянемо тепер кожне з цих заходів більш детально. Проведення навчання персоналу передбачає проходження курсів підвищення кваліфікації. Для чіткого визначення кількості персоналу, якому необхідно пройти підвищення кваліфікації спочатку необхідно оцінити його стан, поділити працівникам за категоріями фахівці, службовці та робочі.

Таким чином, на підставі даного диференціювання в таблиці 3.1 наведемо дані про кількість працівників ДГ «Асканійське», що підлягають обов'язковому проходженню курсів підвищення кваліфікації.

Основною проблемою підприємства при плануванні персоналу є недостатня оцінка новоприйнятих на роботу співробітників. Може трапитися так, що робочого відправили виконати якусь роботу, а він на місці зрозумів, що не може це зробити.

Таблиця 3.1

Кількість працівників ДГ «Асканійське», що підлягають обов'язковому проходженню курсів

Категорія працюючих	Кількість, всього	Підлягають проходженню курсів
Робітники	10	8
Спеціалісти	5	3
Всього	15	11

Також проаналізуємо критерії оцінки додаткового працівників сільськогосподарського підприємства у табл.3.2.

Таблиця 3.2

Критерії оцінки додаткового навчання працівників ДГ «Асканійське»

Критерій	Вага	Виконання
Задоволення співробітника, що пройшов навчання, придбаними необхідними знаннями, навичками і якостями	0,25	До 100%
Оцінка знань працівника, який пройшов навчання. (За результатами оцінки екзаменаційної комісії навчальних курсів)	0,40	До 100%
Задоволення керівництва співробітником, який пройшов навчання	0,35	До 100%
Загальна результативність	1,00	

Необхідно враховувати результати перевірки знань і оцінку результативності навчання при атестації персоналу на відповідність займаній посаді - визначення ділових якостей працівника в цілях подальшого поліпшення розстановки і виховання кадрів, що завершується оцінкою діяльності працівника на відповідність займаній посаді. Крім того, вона приймається до уваги при скороченні штатів і звільнені.

Наступним пунктом пропонованих заходів йде вдосконалення системи мотивації, заохочення і проведення корпоративних заходів. У цій сфері виділяємо два основних напрямки роботи: стимулювання персоналу та вдосконалення корпоративних заходів.

Основою системи морального стимулювання персоналу ДГ

«Асканійське» має стати проведення конкурсу «Кращий працівник місяця» з виплатою переможцям премій. Кращий працівник повинен визначатися щомісячно за спеціальними критеріям, які формуються виключно вищим управлінським персоналом. Це дозволить поліпшити взаємини в колективі, підвищити трудову активність працівників, призведе до створення позитивної психологічної атмосфери.

Крім проведення конкурсу, передбачене також вдосконалення корпоративних заходів.

Таким чином, вдосконалення системи мотивації на підприємстві передбачає реалізацію наступних заходів: навчання; проведення мотивуючих нарад; заохочувальні корпоративні заходи.

3.3. Удосконалення управління фінансово-економічною безпекою підприємства

Оцінка фінансових ризиків та ефективності управління фінансово-економічною безпекою має на меті - визначити стан безпеки, погроз, що провокують її дестабілізацію, і розробити заходи щодо недопущення і локалізації загроз і забезпечення стійкості соціально-економічного розвитку підприємства.

Слушно зазначає Пономаренко О.Е., що «завдання оцінки ефективності управління фінансово-економічною безпекою впливають з її мети:

- 1) оцінка негативних явищ і процесів, здатних впливати на економічну безпеку, включаючи її фінансову сферу;
- 2) виявлення стану безпеки підприємства;
- 3) розробка комплексу заходів, що протидіють негативному прояву загроз, за допомогою комплексного аналізу та моделювання та інші» [47].

Результати оцінки фінансових ризиків та ефективності управління фінансово-економічною безпекою підприємства покладені в основу

інформаційного забезпечення ефективного управління, своєчасного реагування на потенційні ризики, загрози, створюючи передумови для вироблення оперативних, обґрунтованих рішень в сфері економічного розвитку.

Фінансові ризики в системі ризик-менеджменту як однієї зі сфер управління фінансами визначаються як ймовірність втрат або недоотримання економічної вигоди учасниками фінансових відносин. Методологія оцінки фінансово-економічних ризиків, що застосовується у вітчизняній дослідницькій практиці, охоплює три напрямки:

- 1) оцінка соціально-економічного становища підприємства;
- 2) оцінка стану забезпечення економічної безпеки підприємства;
- 3) визначення загроз соціального неблагополуччя і обґрунтованого віднесення до групи відсталих і депресивних, що необхідно для втручання керівників підприємства та вироблення ними заходів для відновлення належного рівня економічної безпеки.

Так, Барановський О.І. [5] і Подольчак Н.Ю. [46] пропонують методичний підхід до оцінки фінансового ризику суб'єктів господарювання, що базується на розрахунку і оцінці системи показників, представлених на рисунку 3.4.

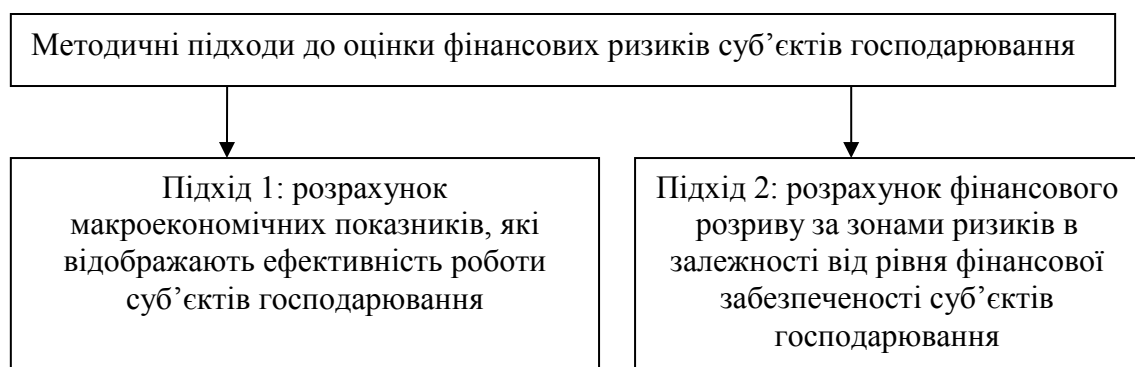

Рис. 3.4 Методичний підхід оцінки фінансового ризику суб'єктів господарювання

Для оцінки фінансового стану підприємства з позиції впливу на економічну безпеку і ступінь захищеності від фінансових ризиків

застосовуються різні підходи.

На основі даного підходу суб'єкти господарювання об'єднуються в 4 групи за рівнем фінансової забезпеченості:

- фінансово стабільні підприємства з високим рівнем забезпеченості;
- підприємства, що розвиваються із середнім рівнем забезпеченості;
- підприємства з низьким рівнем забезпеченості зважаючи на наявність труднощів в самофінансуванні свого розвитку;
- депресивні підприємства з критичним рівнем забезпеченості, що фінансуються переважно за рахунок кредитних коштів і не мають «точок зростання».

Викликає інтерес підхід до оцінки, запропонований Андрушків Б.М. та Варналій З.С., які інтегрують економічну і фінансову складову забезпечення безпеки підприємства [1,12].

Згідно з методикою фінансово-економічна безпека оцінюється на базі інтегральних показників розподілу суб'єктів господарювання за рівнем фінансово-економічної безпеки (рис. 3.5) (Додаток К).

Більш точна оцінка фінансово-економічної безпеки на основі даної методики базується на інтегральному методі по кожному суб'єкту господарювання, на її основі визначається і оцінюється середня безпека в порівнянному вигляді шляхом порівняння отриманого значення за кожним показником з його нормативним значенням для цілей стандартизації. За норматив виступають середні показники.

Далі, слідуючи логіці проведення оцінки, здійснюється розподіл підприємств за рівнями фінансово-економічної безпеки:

- 1 рівень – підприємства з найкращим рівнем фінансової безпеки;
- 2 рівень – підприємства з достатнім рівнем фінансової безпеки;
- 3 рівень – підприємства із середнім рівнем фінансової безпеки;
- 4 рівень - підприємства з недостатнім рівнем фінансової безпеки;
- 5 рівень - критично неприпустимий рівень фінансової безпеки підприємства.

Підприємства, що демонструють перші три рівня фінансової безпеки, мають високу ефективність управління фінансово-економічною безпекою.

Свою точку зору на діагностику фінансово-економічної безпеки підприємства через розрахунок і оцінку показників, об'єднаних у чотири модуля, відзначили в дослідженнях Малюти Л.Я. і Орлик О.В. [38; 45], запропонувавши спрощений варіант діагностики, що включає такі індикатори:

- бюджетний модуль: ставлення видаткової частини бюджету до ВВП; рівень тіньової економіки і індекс сприйняття корупції;
- соціальний модуль: індекс споживчих цін і ставлення середнього доходу населення до прожиткового мінімуму;
- фінансовий модуль: рівень інфляції;
- виробничий модуль: ступінь простроченої кредиторської заборгованості підприємств;
- відношення прибутку підприємств до ВВП;
- коефіцієнти платоспроможності та фінансової стійкості підприємств [48].

На наш погляд, методика не позбавлена недоліків, серед яких можна відзначити недостатність представленої кількості індикаторів для відображення стану фінансової безпеки підприємства.

Тому вважаємо за необхідне для формування всебічного уявлення про стан фінансово-економічної безпеки підприємства застосовувати розгорнуту систему показників. Методичні підходи до якісного вирішення завдань моніторингу та управління фінансово-економічною безпекою підприємства це комплексний підхід з урахуванням всебічного охоплення всіх її підсистем на основі системи показників, об'єднаних у чотири групи (табл. 3.5) (Додаток И).

Отже, оцінка фінансових ризиків та ефективності управління фінансово-економічною безпекою підприємства повинна базуватися на системному підході.

Висновки до третього розділу.

1. Забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємств необхідно розглядати як процес прогнозування і запобігання всебічних збитків від негативних впливів на їх економічну безпеку з різних аспектів фінансово-господарської діяльності. Ефективний результат роботи підприємств по забезпеченню прибутковості і стійкості діяльності, може бути, досягнутий саме за рахунок прогнозування та своєчасного запобігання збитків, які вочевидь становлять загрозу фінансово-економічній безпеці.

2. Комплексна система забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємств дозволяє: спрогнозувати загрози безпеці та оперативно регулювати обсяги і структуру витрат на її забезпечення, якісно впливати на загальний фінансовий стан конкретного підприємства, що, в кінцевому підсумку, самим позитивним чином відобразиться на оздоровленні економіки, за допомогою збільшення частки сукупного податкового вилучення, зарахованого в регіональний бюджет.

3. Кадрова безпека, будучи елементом фінансово-економічної безпеки і процедур прийому і відбору персоналу, адаптації нових співробітників, розробку критеріїв їх оцінки, мотивації та поліпшення умов праці, підвищення оперативності управління, за рахунок скорочення витрат на реалізацію управління кадровими процесами. Головним результатом від всіх вжитих заходів є поліпшення економічних і виробничо-господарських показників роботи господарства.

4. Для посилення кадрової безпеки необхідно змінити сформовану систему мотивації персоналу шляхом розвитку наявних і впровадження нових форм морального і матеріального стимулювання шляхом економічних і соціально-психологічних методів управління.

5. Оцінка фінансових ризиків та ефективності управління фінансово-економічною безпекою має на меті - визначити стан безпеки, погроз, що

дестабілізують підприємство, і розробити заходи щодо недопущення загроз і забезпечення стійкості соціально-економічного розвитку підприємства. Результати оцінки фінансових ризиків та ефективності управління фінансово-економічною безпекою підприємства покладені в основу інформаційного забезпечення ефективного управління, своєчасного реагування на потенційні ризики та загрози, створюючи передумови для вироблення оперативних рішень в сфері економічного розвитку.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

Дослідження теми «Організація та управління системи фінансово-економічної безпеки підприємства» дало можливість надати наступні висновки:

1. Термін «фінансово-економічна безпека підприємства» з'явився у вітчизняній економічній літературі порівняно недавно. Довгий час існувало дві основні точки зору на методи підтримки стійкої фінансової роботи підприємства. Згідно першої точки зору, якої дотримувалися багато авторів, традиційно розглядали фінансову безпеку як елемент економічної безпеки підприємства. Інша точка зору полягала в пропозиції розробляти на підприємстві комплекс антикризових заходів. Практика останніх років свідчить, що ймовірність погіршення поточного фінансового стану підприємства, наслідком якого стало виникнення кризи або банкрутства підприємства, було викликано відсутністю розробленої ефективної системи управління фінансово-економічною безпекою.

2. У більшості наукових робіт фінансова безпека розглядається або як частина економічної безпеки, або як самостійне явище сучасного життя держави і суспільства. Доцільно фінансову безпеку розглядати у взаємозв'язку з економічною безпекою, тобто як фінансово-економічну безпеку.

3. Цілі фінансово-економічної безпеки підприємства: забезпечення високої фінансової ефективності, стійкості та незалежності підприємства; забезпечення технологічної незалежності та досягнення високої конкурентоспроможності його технічного потенціалу; висока ефективність менеджменту, оптимальність його організаційної структури; високий рівень кваліфікації персоналу, якісна правова захищеність усіх аспектів діяльності підприємства; забезпечення захисту інформації та комерційної таємниці, забезпечення безпеки персоналу підприємства, його капіталу і майна, комерційних інтересів.

4. Система фінансово-економічної безпеки підприємства включає в себе: бюджетну безпеку, фінансову безпеку грошової системи, боргову безпеку, податкову безпеку, фінансову безпеку страхування діяльності підприємства та фондів підприємства, валютну безпеку, кредитну та інвестиційну безпеки. Ця взаємодія прямує впливає на рівень фінансово-економічної безпеки підприємства.

5. Виділяються дві головні причини, які впливають на появи фінансової нестійкості, і зменшення її фінансово-економічної безпеки: стратегічні похибки в організації ділової активності, які роблять підприємство не конкурентоздатним на ринку незалежно від кількості наявних можливостей і якості управління, наприклад, неефективна обрана сфера діяльності, неправильна оцінка стану ринку, неправильна стратегія розвитку; помилки у впровадженні керуванням підприємством, наприклад, неправильно визначена структура, неоптимальна, невдачі в фінансовому плануванні і т.д.

6. Проведений аналіз фінансово-господарської діяльності показав, що за період дослідження 2017-2021 рр. господарство «Асканійське» має високі показники прибутковості та рентабельності. Тому рейтинговий бал за комплексною оцінкою фінансового стану – середній. Все це є підтвердженням того, що підприємство має всі можливості для подальшого ефективного розвитку.

7. Рівень фінансово-економічної безпеки ДГ «Асканійське» було визначено на основі основних складових, таких як: силова, фінансова, кадрова, інформаційна, техніко-технологічна, екологічна, політико-правова та інші. При цьому було встановлено, що більшість з показників мають задовільний рівень. Однак, для ефективного функціонування цього замало, керівництву підприємства необхідно вжити заходи по поліпшенню стану фінансово-економічної безпеки господарства.

8. Система фінансово-економічної безпеки представляє собою єдиний організаційно-технічний комплекс заходів (управлінських, технічних,

режимних, профілактичних і пропагандистських), націлених на якісну реалізацію і захист інтересів підприємства від внутрішніх і зовнішніх загроз, яка дозволить уникнути нанесення загроз, що впливають із зовнішнього і внутрішнього середовища.

Задля ефективного управління системою фінансово-економічної безпеки підприємства необхідно здійснити наступні заходи:

- створити службу фінансово-економічної безпеки на господарстві, що є одним з важливих елементів функціонування підприємства, оскільки вона здатна захистити підприємство від можливих загроз, що підривають його економічну діяльність або дуже швидко мінімізувати наслідки впливу дестабілізуючих факторів;

- застосовувати модель забезпечення фінансово-економічної безпеки, яка сприятиме підвищенню якості планування підприємства в усіх напрямках стратегічного і оперативного планування, і управління, в тому числі в питаннях технологічного, інформаційного та кадрового потенціалів, з метою збільшення прибутку і підвищення рівня рентабельності його діяльності;

- розробка заходів щодо оптимізації витрат на забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємства, що створить більш сприятливі умови для його функціонування та забезпечить підвищення ефективності його діяльності, і буде сприяти підвищенню економічного потенціалу галузі економіки в цілому;

- посилити кадрову безпеку підприємства шляхом управління мотивацією персоналу ДГ «Асканійське» і для цього необхідно збільшити середню чисельність відпрацьованих днів одним працівником до планового значення за допомогою ряду заходів: навчання (курси підвищення кваліфікації); мотиваційних нарад (для інформування та участі); заохочувальних корпоративних заходів (для персоналу), що в результаті дозволить поліпшити економічні і виробничо-господарські показники роботи підприємства;

- проводити оцінку фінансових ризиків суб'єктів господарювання, що

сприятиме підвищенню ефективності діяльності підприємств шляхом нарощування дохідної частини, раціонального використання економічного потенціалу та створення результативної системи управління ризиками;

- використовувати методичні підходи до якісного вирішення завдань моніторингу та управління фінансово-економічною безпекою підприємства, які припускають комплексний підхід з урахуванням всебічного охоплення всіх її підсистем на основі системи показників, що дозволяє розглядати економічну ситуацію в різних проекціях, включаючи зовнішнє оточення економічної системи як джерела загроз дестабілізації, зниження конкурентного потенціалу і втрати рівноваги як основи майбутнього стратегічного розвитку.

Реалізація вище зазначених заходів дозволить господарству «Асканійське» посилити та покращити діяльність підприємства загалом, шляхом раціонального управління фінансово-економічною безпекою.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Андрушків Б.М. Економічна та майнова безпека підприємства та підприємництва: монографія / Б.М. Андрушків, Л.Я. Малюта, О.А. Сороківська та ін. – Тернопіль: Тернограф, 2008 – 424 с.
2. Ареф'єва О.В. Економічні основи формування фінансової складової економічної безпеки / О.В. Ареф'єва, Т.Б. Кузенко // Актуальні проблеми економіки. – 2019 – 1(91) – С.98 – 104.
3. Барановський О. І. Фінансова безпека в Україні (методологія оцінки та механізми забезпечення): монографія / О. І. Барановський. – К.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2014. - 180с.
4. Барановський О. І. Фінансова безпека держави / О. І. Барановський // Фінанси України. – 2016 – № 11 – С. 19–34.
5. Барановський О. І. Фінансова безпека : монографія / О. І. Барановський // Інститут економічного прогнозування. – К. :Фенікс, 2019 – 338 с.
6. Бердар М. Забезпечення фінансової безпеки суб'єктів підприємництва / М. Бердар // Вісник Київського національного університету ім. Т. Шевченка. Економіка. - 2017. - № 124/125. - С. 73-76.
7. Білошкурська Н.В. Особливості формування рівнів економічної безпеки / Н.В. Білошкурська // Економіка, фінанси, право. – 2017 – В.5 – С.7–10.
8. Васильців Т. Г. Фінансово-економічна безпека підприємств України: стратегія та механізми забезпечення: монографія /Васильців Т. Г., Волошин В. І., Бойкевич О. Р., Каркавчук В. В., [за ред. Т.Г. Васильціва]. – Львів, 2015 –386 с.
9. Васильців Т. Г. / Фінансово-економічна безпека підприємств України: стратегія та механізми забезпечення: монографія / Васильців Т. Г., International Scientific Journal <http://www.inter-nauka.com/> Волошин В. І., Бойкевич О. Р., Каркавчук В. В., [за ред. Т.Г. Васильціва]. – Львів:

ВИДАВНИЦТВО, 2016. –386 с.

10. Варналій З. С. Економічна безпека: навч. посіб. / З. С. Варналій. – К. : Знання, 2019 – 647 с.

11. Горячева К.С. Механізм управління фінансовою безпекою підприємства: автореф. дис. канд. екон. наук: 08.06.01 / К. С. Горячева. – К. : НАУ, 2016 – 17 с.

12. Донець Л.І., Ващенко Н.В. Економічна безпека підприємства : навч. пос. – К.: Центр учбової літератури, 2017 - 240 с.

13. Журавка О.С. Теоретичні аспекти формування системи фінансової безпеки підприємства / О.С. Журавка, Є.К. Бондаренко // Інноваційна економіка. –2012. – № 4. – С.234-237.

14. Економічна безпека підприємств, організацій та установ: навч. посібник / [В. Л. Ортинський, І. С. Керницький та ін.] – К. : Правова єдність, 2009 – 544с.

15. Єрмошенко М. М. Фінансова безпека держави: національні інтереси, реальні загрози, стратегія забезпечення / М. М. Єрмошенко. – К. : КНТЕУ, 2011 – 309 с.

16. Єрмошенко М. М. Фінансова складова економічної безпеки: держава і підприємство : монографія / М. М. Єрмошенко, К. С. Горячева ; Нац. академія управління. – К. : НАУ, 2011 – 232 с.

17. Іванілов О. С. Економіка підприємства : підруч. [для студ. вищ. навч. закл.] / О. С. Іванілов.– К. : Центр учбової літератури, 2009 – 728 с.

18. Іванюта Т.М. Економічна безпека підприємства: навч. посіб. / Т. М. Іванюта, А. О. Заїчковський. – К.: Центр учбової літератури, 2009–256 с.

19. Іванюта Т.М. Економічна безпека підприємства: навч. посіб.[для студ. вищ. навч. закл.] /Т. М.Іванюта, А. О. Заїчковський.– К.: ЦУЛ, 2009 – 256 с.

20. Іващенко Г. А. Ідентифікація дефініції «економічна безпека підприємства» / Г. А. Іващенко, О. Ф. Ярошенко // Науковий журнал «Бізнес Інформ». - № 9, Харків, 2017. – С. 129 – 131.

21. Іващенко О.В., Четверіков П.М. / Система фінансово-економічної безпеки підприємства / О.В.Іващенко, П.М.Четверіков [Електронний ресурс] - Режим доступу : <http://www.sword.com.index/2012>.
22. Кірієнко А. В. Механізм досягнення і підтримки економічної безпеки підприємства: Автореф. дис. канд. екон. наук.: 08.06.01 / Київський національний економічний університет. – Київ, 2010 – 19 с.
23. Козак Л.С. Концептуальні та методичні засади формування механізму забезпечення фінансової безпеки підприємства / Л.С. Козак, І.В.Багровецька // Економіка і управління. – 2018 – №13 – С.97-101.
24. Козаченко Г. В. Економічна безпека підприємства : сутність та механізм забезпечення: монографія / Г. В. Козаченко, В. П. Понамарьов, О. М. Ляшенко. – К. : Лібра, 2013 – 280 с.
25. Кириченко О. А. Вдосконалення управління фінансовою безпекою підприємств в умовах кризи / О. А. Кириченко, І. В. Кудря // Інвестиції : практика та досвід. – 2019. – № 10. – С. 22–26.
26. Кравчук Н. Я. Фінансова безпека: навч.-метод. посібн. / Н. Я. Кравчук, О. Я. Колісник, О. Ю. Мелих. – Тернопіль: Вектор, 2010. – 277 с.
27. Кравчук П. Я. Формування системи корпоративної безпеки : дис.канд. екон. наук: 08.06.01 «Економіка, організація і управління підприємствами»/ Павло Ярославович Кравчук; [Терноп. держ. екон. ун-т]. – Тернопіль, 2016 – 232 с.
28. Кракос Ю. Б. Управління фінансовою безпекою підприємств / Ю. Б. Кракос, Р. О. Разгон // Економіка та управління підприємствами машинобудівної галузі: проблеми теорії та практики. – 2018. – № 1(1). – с. 86– 97.
29. Кудрицька Ж.В. Система управління фінансовою безпекою підприємства. / Ж.В.Кудрицька // Ефективна економіка. – 2012. №1. – [Електронний ресурс] - Режим доступу : <http://www.economy.nauka.com.ua>
30. Кульпінський С. Роль фінансової безпеки України в поглибленні інтеграційних стосунків з європейськими країнами / С. Кульпінський //

Фінансова консультація. – 2016 – № 5 – с. 34–38.

31. Куцик В.І. Фінансова безпека підприємства самостійний об'єкт управління: проблеми забезпечення / В.І. Куцик, А.І. Бартиш // Науковий вісник НЛТУ України. – 2011. – Вип. 21.4 – С. 250-255.

32. Лаврова Ю. В. Фінансова безпека підприємства: класифікація загроз / Ю. Лаврова // Економічний аналіз. – 2011. – № 9, Ч 2. – С. 274-277. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Ecan/2011_9_2/pdf/lavrova.PDF.

33. Ліпкан В.А. Безпекознавство: навч. посібник / В.А. Ліпкан. – К.: Європ. ун-т, 2003. – 208 с.

34. Ліпкан В.А. Національна безпека України: навч. посібник/ В.А. Ліпкан. – К.: Кондор, 2008. – 552 с.

35. Логутова Т. Г. Економічна безпека підприємства: сутність, завдання та методи забезпечення / Т. Г. Логутова, Д. Нагаєвський // Теоретичні і практичні аспекти економіки та інтелектуальної власності. – 2017 – Т. 2. – с. 204-207.

36. Лоханова Н. Система управління станом економічної безпеки підприємства: проблемні питання, концепція розвитку / Н. Лоханова // Економіст. – 2015 – Т.2 – с. 52–56.

37. Maliuta L. Current principles of before system socio-economic security of machine-building companies in Ukraine / L. Maliuta, I. Nahorniak // Economics and Management: Challenges and Perspectives: Collection of scientific articles. – «East West» Association For Advanced Studies and Higher Education GmbH, Vienna, Austria, 2015 – P. 196–200.

38. Малюта Л.Я. Діагностика інтелектуально-кадрової складової забезпечення економічної безпеки підприємств / Л.Я. Малюта // Вісник економічної науки України. – 2015 – №1(28) – С. 89-93.

39. Мойсеєнко І.П., Марченко О.М. / Управління фінансово-економічною безпекою підприємства: навч. посібник / І.П.Мойсеєнко, О.М.Марченко. – Львів, 2011 – 380 с.

40. Мойсеєнко І. П. Механізм управління фінансово-економічною безпекою підприємства / І. П. Мойсеєнко, О. О. Шолок // Науковий вісник НЛТУ України: збірник науково-технічних праць. – Львів: РВВ НЛТУ України. – 2011 – Вип. 21.02. – С. 141–146.
41. Мойсеєнко І. П. Управління фінансово-економічною безпекою підприємства / І. П. Мойсеєнко, О. М. Марченко. – Львів, 2011. – 108 с.
42. Мунтіян В.І. Економічна безпека України / В.І. Мунтіян. – К. : КВІЦ, 2019. – 464 с.
43. Ніколаюк С. І. Безпека суб'єктів підприємницької діяльності: курс лекцій / С. І. Ніколаюк, Д. Й. Никифорчук. – К. : КНТ, 2015. – 320 с.
44. Овчаренко Є. І. Система економічної безпеки : ознаки та принципи функціонування / Є. Овчаренко // Економіка. Менеджмент. Підприємництво. – 2016 – № 24(II) – С. 133-143.
45. Орлик О. В. Механізм управління фінансово-економічною безпекою підприємства та його основні складові / О. В. Орлик // Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики. – 2015 – Том 2. – № 19. – С. 222–232.
46. Подольчак Н.Ю. Організація та управління системою фінансово-економічної безпеки: навч. посібник / Н.Ю.Подольчак, В.Я.Карковська – Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2014 – 268с.
47. Пономаренко О. Е. Теоретичні аспекти фінансової безпеки підприємств / О. Е. Пономаренко. – Економіка розвитку. – 2018 – №1 (53) – с. 77–80.
48. Редько О.О. Сутність системи оцінки та моніторингу фінансової безпеки сільськогосподарського підприємства / О.О. Редько // «Облік, аудит, оподаткування та звітність у системі забезпечення економічної стійкості підприємств»: тези доповідей III Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції 16-17 травня 2019 р. – Дніпро: ННІЕ, 2019. – С. 175-178.
49. Сабліна Н. В. Формування стратегічних карт у рамках реалізації

процесу управління фінансовою безпекою підприємства / Н. В. Сабліна, Т. Б. Кузенко // Бізнесінформ. – 2018 – № 4 – С. 326-331.

50. Скібницький О.М. Антикризовий менеджмент: навч. посібник / О.М. Скібницький. – К.: Центр навчальної літератури, 2009. – 568 с

51. Сорокіна О.М. Зміст дефініції «фінансова безпека»/ О.М.Сорокіна // Торгівля і ринок України – 2019. – Вип.28. - Т.3. – С.270-274.

52. Столбов В.Ф., Шаповал Г.М. Особливості управління системою фінансово-економічної безпеки / В.Ф.Столбов, Г.М.Шаповал // Комунальне господарство міст. Науково-технічний збірник. – 2013 – №111 – С.103-108.

53. Судакова О. І. Стратегічне управління фінансовою безпекою підприємства / О. І. Судакова // Економічний простір. – 2018 – № 9. – С. 140–148.

54. Фінансова безпека підприємств і банківських установ: монографія / за заг. редакцією д-ра екон. наук, проф. А. О. Єпіфанова, [А. О. Єпіфанов, О. Л. Пластун, В. С. Домбровський та ін]. – Суми : ДВНЗ «УАБС НБУ», 2009 – 295 с.

55. Чібісова І.В. Механізм забезпечення фінансової безпеки підприємства / І.В. Чібісова, Є.М. Івашина [Електронний ресурс] - Режим доступу http://www.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/ppei/2011_31/Chibis.pdf

56. Череп О. Г. Управління фінансово-економічною безпекою підприємств в Україні / О. Г. Череп, З. П. Урусова, А. А. Урусов // Вісник ЖДТУ. Серія: Економічні науки. – 2012 – № 3(61). – С. 328-330.

57. Шлемко В. Т. Економічна безпека України: сутність і напрямки забезпечення / В. Т. Шлемко, І. Ф. Бінько. – К.: НІСД, 2017. – 144 с.

58. Шпак Н. О. Основні принципи формування стратегії забезпечення економічної стабільності підприємства // Н. О. Шпак, М. І. Романишин [Електронний ресурс] - Режим доступу: http://rusnauka.com/14_NPRT_2010/Economics/67034oc.htm.d.

ДОДАТКИ

ДОДАТОК А

Оцінка майна та капіталу ДГ «Асканійське» за 2017-2021 рр .

№ з/п	Види активів (майна) та пасивів (капіталу)	2017 р.	2018 р.	2019 р.	2020 р.	2021 р.	Відношення у % 2021 р. до 2017 р.
	Майно - усього	660307	824429	753730	752637	824183	124,82
1	Необоротні активи	159278	321262	341087	385540	382484	240,14
1.1	Основні засоби	91684	86627	319867	303019	379964	414,43
2	Оборотні активи	501029	503167	412643	367097	441699	88,16
2.1	Запаси	83882	109550	73502	137670	139996	166,90
2.2	Поточна дебіторська заборгованість	452806	423293	370272	290117	366368	80,91
2.3	Гроші, їх еквіваленти та поточні фінансові інвестиції	93	1989	16	3480	1537	1652,69
2.4	Інші оборотні активи	6536	23110	5604	4665	3796	58,08
	Капітал- усього	660307	824429	753730	752637	824183	124,82
4.	Власний капітал	1912	7696	12564	5757	14202	742,78
4.1	Зареєстрований (пайовий) капітал	1093	1093	10093	1093	1093	100,00
5.	Зобов'язання і забезпечення	658395	816733	741166	746880	809981	123,02
5.1	Довгострокові зобов'язання	4241	0	1283	637	66	1,56
5.2	Поточні зобов'язання	654154	816733	739883	746243	809915	123,81
5.3	Поточна кредиторська заборгованість	357693	231693	135078	107207	69714	19,49

**Оцінка руху та функціонального стану основних засобів ДГ
«Асканійське» за 2017-2021 рр .**

№ з/п	Показник	2017 р.	2018 р.	2019 р.	2020 р.	2021 р.	Відношення у % 2021 р. до 2017 р.
Вихідна інформація, тис.грн.							
1	Вартість основних засобів на початок року	131649	131719	134449	365807	367427	279,10
2	Надійшло за рік	131649	3452	321232	1636	95892	72,84
3	Вибуло за рік	592	732	89874	16	3182	537,50
4	Вартість основних засобів на кінець року	131719	134449	365807	367427	460137	349,33
5	Нараховано амортизації за рік	7604	7787	-1882	18468	15765	207,33
6	Знос основних засобів: а) на початок року	32431	40035	47822	45940	64408	198,60
	б) на кінець року	40035	47822	45940	64408	80173	200,26
Показники руху основних засобів							
7	Річний приріст(+) або зменшення(-), тис.грн.	70	2730	231358	1620	92710	132442,86
8	Темп зростання (зниження), %	100	102	272	100	125	25,18
9	Темп приросту (зменшення), %	0	2	172	0	25	25,18
10	Коефіцієнт оновлення, %	100	3	88	0	21	-79,11
11	Коефіцієнт вибуття, %	0	1	67	0	1	0,42
12	Період оновлення (можливого повного вибуття), років	1	50	5	227	5	4,00
13	Період обороту, років	17	17	-133	20	26	151,56
Показники функціонального стану основних засобів							
14	Коефіцієнт зносу, %: а) на початок року	25	30	36	13	18	-7,10
	б) на кінець року	30	36	34	18	22	-8,59
15	Коефіцієнт придатності, %: а) на початок року	75	70	64	87	82	7,10
	б) на кінець року	70	64	66	82	78	8,59

Фінансові результати діяльності ДГ «Асканійське» за 2017-2021 рр .

№ з/п	Показник	2017 р.	2018 р.	2019 р.	2020 р.	2021 р.	Відношення у % 2021 р. до 2017 р.
1	Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	531819	394367	254465	513760	529227	99,51
2	Операційні витрати, у тому числі:						
	а) собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг);	464890	338870	224661	437680	454725	97,81
	б) адміністративні витрати;	6923	9776	12881	13051	13919	201,05
	в) витрати на збут;	16697	7887	4868	4626	14347	85,93
г) інші операційні витрати.	13968	13539	78385	60364	11987	85,82	
3	Валовий прибуток (збиток)	66929	55497	29804	76080	74502	111,31
4	Валовий прибуток (збиток) у % до чистого доходу (виручки) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	13	14	12	15	14	1,49
5	Прибуток (збиток) від операційної діяльності	30762	38836	35693	27852	46510	151,19
6	Фінансові та інвестиційні доходи	262	87	4	527	133	50,76
7	Фінансові та інвестиційні витрати	29403	31836	29801	35186	37800	128,56
8	Фінансовий результат до оподаткування	2621	0	5896	0	8843	337,39
9	Витрати (дохід) з податку на прибуток	695	1303	1065	0	398	57,27
10	Чистий прибуток (збиток)	1926	5784	4831	0	8445	6519,00
11	Чистий прибуток (збиток) у % до чистого доходу від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	0	1	2	0	2	1,23
12	Чистий прибуток (збиток) у % до валового прибутку (збитку)	3	10	16	0	11	8,46

Оцінка фінансової стійкості ДГ «Асканійське» за 2017-2021 рр .

№ з/п	Показник	2017 р.	2018 р.	2019 р.	2020 р.	2021 р.	Відношення у % 2021 р. до 2017 р.
Показники структури капіталу							
1.1	Коефіцієнт автономії	0,00	0,01	0,02	0,01	0,02	595,09
1.2	Коефіцієнт концентрації залученого капіталу	1,00	0,99	0,98	0,99	0,98	98,56
1.3	Коефіцієнт фінансування	0,00	0,01	0,02	0,01	0,02	603,77
1.4	Коефіцієнт фінансового ризику	344,35	106,12	58,99	129,73	57,03	16,56
1.5	Коефіцієнт довгострокового залучення позикових коштів	0,31	1,00	0,91	0,90	1,00	320,32
1.6	Коефіцієнт структури залученого капіталу	0,01	0,00	0,00	0,00	0,00	1,26
Показники стану оборотних активів							
2.1	Коефіцієнт маневреності власного капіталу	-153125	-313566	-327240	-379146	-368216	240,47
2.2	Коефіцієнт забезпеченості оборотних коштів	-0,31	-0,62	-0,79	-1,03	-0,83	272,77
2.3	Коефіцієнт забезпеченості запасів	-1,83	-2,86	-4,45	-2,75	-2,63	144,08
2.4	Коефіцієнт маневреності власних оборотних коштів	0,00	0,01	0,00	0,01	0,00	689,11
Показники стану основного капіталу							
3.1	Коефіцієнт реальної вартості майна	0,27	0,24	0,52	0,59	0,63	237,27
3.2	Коефіцієнт реальної вартості основних засобів у майні	0,14	0,11	0,42	0,40	0,46	332,03
3.3	Коефіцієнт накопичення амортизації	0,30	0,36	0,13	0,18	0,17	57,30
3.4	Коефіцієнт співвідношення оборотних і необоротних активів	3,15	1,57	1,21	0,95	1,15	36,71

Оцінка ліквідності, платоспроможності та оборотності оборотних активів ДГ «Асканійське» за 2017-2021 рр .

№ з/п	Показник	2017 р.	2018 р.	2019 р.	2020 р.	2021 р.	Відношення у % 2021 р. до 2017 р.
Оцінка ліквідності							
1.1	Високоліквідні активи (А1)	93	1989	16	3480	1537	1652,69
1.2	Середньоліквідні активи (А2)	459342	446403	375876	294782	370164	80,59
1.3	Низьколіквідні активи (А3)	83882	109550	73502	137670	139996	166,90
1.4	Найбільш строкові зобов'язання (П1)	331731	226627	133586	105548	68978	20,79
1.5	Короткострокові зобов'язання (П2)	277987	451278	572503	601799	669931	240,99
1.6	Довгострокові зобов'язання (П3)	4241	0	1283	637	66	1,56
Оцінка платоспроможності							
2.1	Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,00014	0,00244	0,00002	0,00466	0,00190	1334,85
2.2	Проміжний коефіцієнт покриття	0,692	0,5207	0,5005	0,3934	0,4543	65,61
2.3	Коефіцієнт покриття (загальної ліквідності)	0,766	0,616	0,558	0,492	0,55	71,20
2.4	Коефіцієнт загальної платоспроможності	1,003	1,009	1,017	1,008	1,018	101,46
Оцінка оборотності оборотних активів							
3.1	Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	531819	394367	254465	513760	529227	99,51
3.2	Середньорічна вартість оборотних активів	578166	502098	457905	389870	404398	69,94
3.3	Коефіцієнт обертання оборотних активів	0,92	0,79	0,56	1,32	1,31	142,27
3.4	Тривалість одного обороту оборотних активів, днів	391	458	648	273	275	70

Оцінка ділової активності ДГ «Асканійське» за 2017-2021 рр .

№ з/п	Показник	2017 р.	2018 р.	2019 р.	2020 р.	2021 р.	Відношення у % 2021 р. до 2017 р.
Вихідна інформація, тис.грн.							
1	Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	531819	394367	254465	513760	529227	99,51
2	Середньорічна вартість капіталу	709412	742368	789080	753184	788410	111,14
3	Середньорічна вартість необоротних активів	963	4804	10130	9161	9980	1036,29
4	Середньорічна вартість оборотних активів	131246	240270	331175	363314	384012	292,59
Показники ділової активності							
5	Загальний коефіцієнт обертання капіталу	0,75	0,53	0,32	0,68	0,67	89,54
6	Фондовіддача необоротних активів, грн	552,25	82,09	25,12	56,08	53,03	9,60
7	Коефіцієнт обертання оборотних активів	4,05	1,64	0,77	1,41	1,38	34,01
8	Тривалість одного обороту оборотних активів, днів	89	219	469	255	261	294
9	Коефіцієнт обертання оборотних виробничих фондів та готової продукції і товарів	2,08	4,08	2,78	4,87	3,81	183,69
10	Тривалість одного обороту оборотних виробничих фондів, днів	173	88	129	74	94	54
11	Коефіцієнт обертання поточної дебіторської заборгованості	1,23	0,90	0,64	1,56	1,61	131,09
12	Тривалість одного обороту поточної дебіторської заборгованості, днів	293	400	561	231	223	76
13	Коефіцієнт обертання власного капіталу	552,25	82,09	25,12	56,08	53,03	9,60
14	Тривалість одного обороту власного капіталу, днів	1	4	14	6	7	1041
15	Коефіцієнт обертання кредиторської заборгованості	0,54	0,57	1,10	1,86	2,14	396,86
16	Тривалість одного обороту кредиторської заборгованості, днів	666	632	327	194	168	25

**Рекомендована система показників оцінки ефективності
управління фінансово-економічною безпекою підприємства**

Вид безпеки	Показник
Безпека кредитно-банківської системи	<ul style="list-style-type: none"> - залучені банками кошти, в% до ВВП; - розміщені кошти, в% до ВВП; - розміщені кошти, в% до залучених; - обсяг інвестицій в основний капітал до вартості основних фондів, %
Безпека податкової системи	<ul style="list-style-type: none"> - рівень податкового навантаження, %; - коефіцієнт сплати податків; - коефіцієнт податкових зусиль
Безпека валютної та грошової систем	<ul style="list-style-type: none"> - показник реальної грошової маси; - купівельна спроможність грошової одиниці (кількість товарів, вироблених на 1 грн. грошової маси); - грошова маса (M2) на кінець року, в% до ВВП
Безпека фінансового ринку	<ul style="list-style-type: none"> - валовий продукт за рік; - індекс виробництва продукції; - обсяг продукції, виробленої суб'єктами підприємництва, в % до ВВП; - рівень сумарної дебіторської та кредиторської заборгованості, в% до ВВП; - відношення кредиторської заборгованості підприємства до ВВП; - відношення фінансового результату підприємства до ВВП; - індекс споживчих цін; - коефіцієнт фінансової незалежності підприємства; - коефіцієнт інвестиційної активності підприємства

Рис. 3.5. Перелік інтегрованих показників для розрахунку рівня фінансово-економічної безпеки підприємства

Комплексна (рейтингова) оцінка фінансового стану ДГ "Асканійське"

№ з/п	Показники	Алгоритм розрахунку	2017 р.		2018 р.		2019 р.		2020 р.		2021 р.		Питома вага (Vi, %) в інтегрованому показнику
			Значення	Рейтинг	Значення	Рейтинг	Значення	Рейтинг	Значення	Рейтинг	Значення	Рейтинг	
1	Показники ліквідності												
1.1	Коефіцієнт поточної ліквідності (загальний коефіцієнт покриття)	Ф №1: 1195/1695	0,8	6	0,6	5	0,6	5	0,5	5	0,5	5	8
1.2	Коефіцієнт швидкої ліквідності	Ф.№1: (1125+...+1165)/1695	0,7	8	0,5	6	0,5	6	0,4	6	0,5	6	8
2	Показники ділової активності												
2.1	Період оборотності дебіторської заборгованості, днів	Ф.№1: (1125+...+1155гр.3+1125+...+1155гр.4)/2*360/ Ф. №2: 2000	293	0	400	0	561	0	231	1	223	1	9
2.2	Період оборотності оборотних виробничих фондів та готової продукції і товарів, днів	Ф. №1: (1100+1110(гр.3))+(1100+1110(гр.4)) / 2 * 360 / Ф.№2: 1300	140	6	42	10	44	10	51	10	61	9	9

2.3	Період оборотності активів, днів	$\Phi. \text{№}1: (1300(\text{гр.}3)+1300(\text{гр.}4)) / 2 * 360 / \Phi. \text{№}2: 2000$	1	10	4	10	14	10	6	10	7	10	9
3	<i>Показники фінансової незалежності</i>												
3.1	Коефіцієнт фінансової незалежності, % (коефіцієнт концентрації залученого капіталу)	$\Phi. \text{№}1: (1595+1695+1700)/1900 * 100 \%$	100	0	99	1	98	1	99	1	98	1	9
3.2	Частка оборотних активів, сформованих за рахунок власних коштів, % (коефіцієнт забезпеченості оборотних коштів)	$\Phi. \text{№}1: (1495+1595-1095)/1195 * 100 \%$	-31	0	-62	0	-79	0	-103	0	-83	0	9
4	<i>Показники рентабельності</i>												
4.1	Рентабельність продажу, %	$\Phi. \text{№}2: \text{Прибуток} = 2290; \text{Збиток} = 2295 * 100 / \Phi. \text{№}2: 2000$	0	5	0	5	2	6	0	5	2	6	9

4.2	Рентабельність активів, % (загальна рентабельність (збитковість) капіталу)	Ф.№2: Прибуток = 2290; Збиток = 2295 *100 / Ф.№1: (1900(гр.3)+1900(гр.4))/2	0	5	0	5	1	5	0	5	1	5	9
4.3	Рентабельність капіталу, % (загальна рентабельність (збитковість) власного капіталу)	Ф.№2: Прибуток = 2290 або Збиток = 2295 * 100 / Ф.№1: (380(гр.3)+380(гр.4))/2	200	10	0	5	58	10	0	5	89	10	9
5	Інші показники												
5.1	Знос основних засобів, % (коефіцієнт зносу основних засобів)	Ф. №1: 1012 / 1011 * 100	30	9	36	9	13	10	18	10	17	10	7
5.2	Частка простроченої кредиторської заборгованості, %	Ф.№1: 1690 / 1515 * 100	1256	0	0	10	21961	0	46422	0	697215	0	5
	Інтегрований показник фінансового стану	$\Pi \Phi C = \sum_{i=1}^{12} Ri \times (Vi : 100)$	5,0		5,3		5,4		4,9		5,4		100
	Рейтинг фінансового стану		Б		Б		Б		Б		Б		-